

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina V Broj 25 Siječanj 2007. Cijena 1 €

ISSN 1800-5179

Prosinac u znaku Božića

Radost novog početka

*Predsjednik DPS
Milo Đukanović*

**Crna Gora
i Hrvatska
primjer
okruženju**

*Prvi veleposlanik
Hrvatske u Crnoj
Gori dr. Petar
Turčinović*

**Neću se dati
uvući u interne
političke igre**

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel. + 385 | 481 40 51. 481 40 52. 481 40 54. fax. + 385 | 481 40 56.

e-mail. info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

Poštovani čitatelji

Pred vama je još jedan broj našeg lista, nastajao u 2006. godini, a u susret 2007. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore je tijekom 2006. ostvarilo sve planom predviđene projekte, a neke i izvan plana. Sam list je sigurno dokaz tome. Siguran sam kako će se on još više čitati i biti još kvalitetniji.

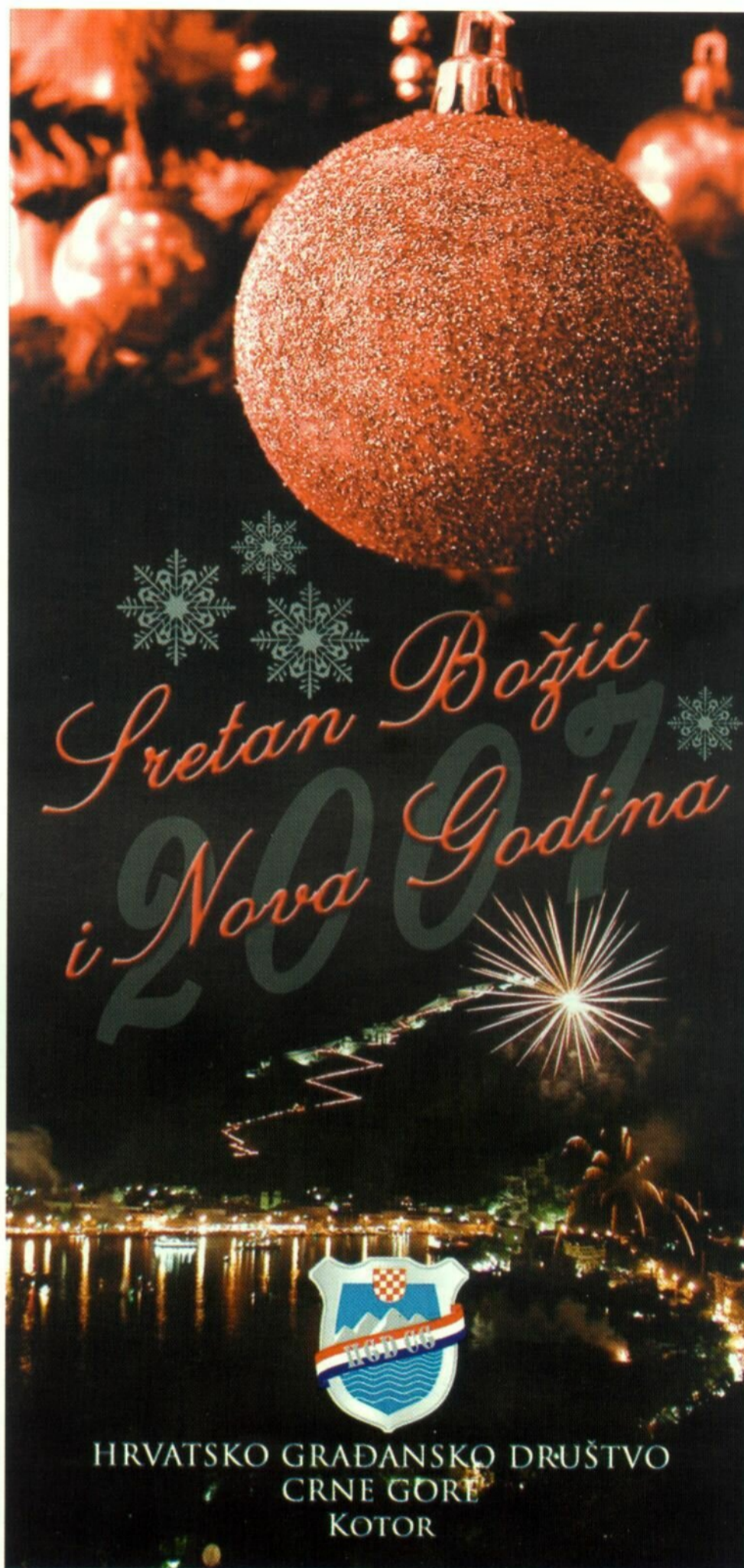
Sve projekte ostvarili smo racionalnim korištenjem skromnih novčanih sredstava i iznimnim naporom pojedinaca, aktivnih u Društvu, gotovo isključivo dragovoljnim radom. Zato koristim priliku pozvati sve Vas zainteresirane za rad u ovakvoj udruzi, posebno mlade, nekā nam se pridruže.

U 2007. prioritet će nam biti nalaženje stabilnijih izvora financiranja naših projekata te osiguranje boljih prostornih uvjeta za rad, težeći što više se primaknuti ideji otvaranja Hrvatskog kulturnog centra u Kotoru.

Na kraju, svima Vama i Vašim obiteljima želim u ime HGDCG puno zdravlja i poslovnog uspjeha u Novoj 2007. godini.

Predsjednik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore

DR. IVAN ILIĆ

HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO
CRNE GORE
KOTOR

"Hrvatski glasnik", Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Stari grad, Pjaca od kina 85330 Kotor**
Telefon: +381 (0) 82 304 232 Faks: +381 (0) 82 304 233
E-mail: hgd-kotor@cg.yu <http://www.hgdeg-kotor.org>
Žiro-račun: 510-10418-20
Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović**
Suradnik: **Tripo Schubert** Lektor: **Ivo Herenčić** Fotografije:
Stevan Kordić, Foto Parteli, Boris Pejović, Anto Baković
Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale –**
Podgorica Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

*Predsjednik Demokratske partije socijalista
Milo Đukanović za "Hrvatski glasnik"*

Evropa neće sebi dozvoliti da ponovo smetne pažnju sa Balkana

Predsjednik Demokratske partije socijalista **Milo Đukanović** povukao se sa funkcije premijera u trenutku kada to niko nije očekivao, nakon dva politička trijumfa: najprije kao lider pokreta za obnovu državnosti Crne Gore, a potom i ubjedljive pobjede koalicije DPS-SDP na rujaškim izborima, na čijem se čelu nalazio.

Đukanović je postao premijer Crne Gore na svoj 29. rođendan (ostaće upamćen i kao najmlađi premijer u Evropi), pa ne čudi da je kao najvažniji razlog povlačenja naveo umor.

- Vrijeme je za afirmaciju novih ljudi, saopštio je petog listopada Đukanović i dodao da je upravo stavio tačku na prvu polovinu svoje profesionalne karijere. Sedamnaest godina sve što je znao posvećivao je državnoj politici i ostvarivanju nacionalnih interesa.

- Ukoliko to nije bilo dovoljno ili najbolje, to je zbog toga što moje mogućnosti nisu neograničene, a ne zbog toga što to nijesam želio,

Crna Gora i Hrvatska mogu poslužiti kao primjer okruženju kako se na novim osnovama, u skladu sa zajedničkim evropskim i evroatlantskim ambicijama, prevazilaze negativna iskustva iz nedavne prošlosti, grade odnosi međusobnog razumijevanja i uvažavanja na dobrobit naših naroda i država

dodao je Đukanović.

Iako ne postoje savršene biografije ili karijere, on smatra da postoji više razloga za zadovoljstvo nego bilo šta drugo.

HG: Kraj je godine, po mnogo čemu povjesne. Kako ste je Vi doživjeli?

Veoma uspješnom, veoma značajnom za Crnu Goru. Upravo kako ste i sami kazali - istorijskom.

Crna Gora je voljom svojih građana, na demokratskom referendumu obnovila nezavisnost, što je

pozdravio čitav demokratski svijet.

Tako je otklonjena istorijska nepravda nanijeta Crnoj Gori početkom dvadesetog vijeka, kada je izgubila državni identitet.

Ova generacija građana Crne Gore pamtiće se po tome što se pokazala dostojnom crnogorske istorije i tradicije i odgovornom prema sebi i generacijama koje dolaze. Potvrdila je spremnost i sposobnost da preuzme u svoje ruke punu odgovornost za upravljanje svojom evropskom budućnošću.

Kao što znate, na putu obnove nezavisnosti prošli smo kroz mnoga

“Smatram da se Evropa na Balkanu ne proširuje, već ujedinjuje”

iskušenja. Dio crnogorske javnosti bio je naklonjen stvaranju unitarne države sa Srbijom, taj blok je imao otvorenu podršku Beograda, a međunarodna zajednica je, zbog sumnji u demokratski kapacitet Balkana, bila rezervisana prema sposobnosti Crne Gore da organizuje demokratski referendum.

U takvim uslovima je trebalo pažljivo voditi kampanju i usmjeravati domaću javnost da nakon referenduma ne bi došlo do euforije i podjela na pobjednike i poražene. Potreban je bio takav nivo demokratske atmosfere u kojoj će svaki

građanin pozdraviti odluku o nezavisnosti i nezavisnu državu Crnu Goru doživjeti kao zajedničko dobro svih, bez obzira kako je glasao na referendumu.

Takođe, kontinuirano je trebalo uvjeravati javnost u Srbiji da je nezavisnost najbolje rješenje i za Crnu Goru i Srbiju. Takođe, bilo je neophodno uvjeriti međunarodnu zajednicu u demokratski kapacitet Crne Gore, njenu sposobnost da referendumski proces do kraja dovede u mirnoj i demokratskoj atmosferi.

Uz sve to, bilo je neophodno radi-

ti na reformama, na uspostavljanju i očuvanju stabilnog ekonomskog ambijenta, kako bismo sa što povoljnijim makroekonomskim pokazateljima ušli u novu fazu koju označavamo razvojnom, a ujedno sumnjičavi dio međunarodne javnosti uvjeriti u ekonomsku održivost Crne Gore.

Sve to što smo planirali ostvarili smo i možemo biti zaista zadovoljni. Naravno, nema vremena za odmor na lovorikama. Ovo je vrijeme kad treba vrijedno i predano raditi na ostvarenju strateških ciljeva Crne Gore i, kao što vidite,

biti alternativa politici proširenja EU na Balkanu, odnosno ujedinjenja, jer smatram da se Evropa na Balkanu ne proširuje, već ujedinjuje.

Svaka alternativa bila bi lošije rješenje. Na to upućuju nedavna negativna evropska iskustva iz perioda krvavog raspada bivše SFRJ. Sasvim je dobro poznato da je tada bila ugrožena evropska bezbjednost i da fakturu za sanaciju posljedica tadašnje bezbjednosne ugroženosti Evrope, danas plaćaju upravo poreski obveznici EU.

Uvjeran sam da, bez obzira na tempo kojim će se odvijati proširenje, Evropa neće sebi dozvoliti da ponovo smetne pažnju sa Balkana, jer pomenuti primjer najbolje ilustruje šta se događa na Balkanu, kad popusti pažnja EU prema ovom dijelu evropskog kontinenta.

S druge strane, smatram da ne treba da budemo opterećeni rokovima prijema, već da se fokusiramo na suštinu, a to je naša težnja da građani Crne Gore u 21. vijeku žive po evropskim mjerilima i standardima. Da imaju ekonomski st-

andard i onaj nivo građanskih sloboda, koji imaju građani razvijene Evrope. Ponavljam, ne treba juriti rokove prijema, već strpljivo graditi standarde, a članstvo u EU će stići kao satisfakcija za postignute rezultate.

HG: Kakav će, u tom kontekstu, ali i kontekstu pisanja Ustava, biti položaj hrvatske manjine u Crnoj Gori?

Multietnički sklad je ono po čemu se Crna Gora prepoznaje u međunarodnoj zajednici. Tokom svih ovih teških godina, državna politika Crne Gore je iskreno i istrajno čuvala i razvijala tradiciju skladnih multietničkih odnosa, koju su utemeljile brojne prethodne generacije.

Crna Gora je primjer njegovanja dobrih odnosa države prema manjinama i manjina prema državi.

Takvi odnosi su potvrđeni i u vrijeme teških iskušenja u novijoj istoriji Balkana. U vrijeme kad su svuda oko nas bješnjeli među-

vjerski i međunacionalni ratovi, Crna Gora je uspjela da očuva vitalnost multietničke zajednice.

Kao što današnju politiku multietničke demokratije izgrađujemo oslanjajući se na tradiciju skladnih međuetničkih odnosa, tako ustavna rješenja treba utemeljiti na realnosti koja postoji u našem životu i na najvišim međunarodnim standardima. U tom kontekstu vidim položaj manjina i svih građana Crne Gore.

HG: Kako vidite dalji razvoj odnosa Hrvatske i Crne Gore?

Crna Gora veoma veliki značaj pridaje saradnji sa susjedima i nesumnjivo je jedan od najglasnijih zagovornika i promotera regionalne saradnje u Jugoistočnoj Evropi. U odnosima sa susjedima rukovodimo se principom da je regio-

nalna saradnja

Privatni univerzitet za evropske kadrove

HG: Šta radite ovih dana? Odmarate, ili ste krenuli u neki svoj projekat?

Sasvim sam posvećen funkciji predsjednika DPS.

Ujedno, razmatram i planove svog budućeg poslovnog angažmana. Riječ je o čitavom nizu ideja, a na jednu sam već dao saglasnost. To je projekat formiranja privatnog Univerziteta, u saradnji sa dvojicom univerzitetskih profesora. Riječ je o Univerzitetu koji bi trebalo da razvije savremene pravne i ekonomske studije, na kome bi studenti sticali nova znanja potrebna za buduću evropsku dionicu razvoja crnogorskog društva. Predavanja bi se već od početka odvijala na nekoliko jezika, budući da Univerzitet ima regionalne ambicije i da računa na interesovanje studenata iz okruženja, sastav predavača koji bi garantovao kvalitet znanja.

neophodan element pojedinačne i zajedničke stabilnosti, demokratskog i ekonomskog razvoja. Politički i ekonomski stabilno susjedstvo je važna komponenta razvoja svake zemlje. Crna Gora je to osjetila i iskusila tokom dekade konflikata na prostorima bivše Jugoslavije. I u periodu krize sa susjedima smo kroz dijalog rješavali određena otvorena pitanja.

Dobrosusjedski odnosi predstavljaju osnov crnogorske spoljne politike, temelj naših ukupnih odnosa sa svijetom i kriterijum naše kvalifikacije za regionalne i šire integracije.

Kao multietničko i multikonfesionalno društvo, Crna Gora je snažno opredijeljena da, čuvajući te vrijednosti, jača saradnju sa susjedima na osnovama pune ravnopravnosti i međusobnog uvažavanja.

Odnosi Crne Gore sa Hrvatskom su odlični, interes za kontinuiranu i svestranu saradnju obostran, kako na bilateralnom nivou tako i u okviru regionalnih inicijativa.

Uvjeren sam da će otvaranje ambasada u Podgorici i Zagrebu biti dodatni podsticaj kvalitetnoj saradnji, kojom na najbolji način doprinosimo stabilnosti regiona i njegovoj integraciji u savremene međunarodne odnose.

Crna Gora i Hrvatska mogu poslužiti kao primjer okruženju, kako se na novim osnovama, u skladu sa zajedničkim evropskim i evroatlantskim ambicijama, prevazilaze negativna iskustva iz nedavne prošlosti, grade odnose međusobnog razumijevanja i uvažavanja na dobrobit naših naroda i država. Predviđeno je da se u najskorije vrijeme usaglase i potpišu prvi bilateralni sporazumi kojima će biti konkretizovana i osnažena saradnja između dvije zemlje.

I ovom prilikom želim da naglasim veoma dobar položaj crnogorske manjine u Hrvatskoj i hrvatske u Crnoj Gori.

HG: I na kraju, šta bi bila Vaša novogodišnja poruka?

Moja novogodišnja poruka usmjerena je na realizaciju naših ciljeva. Želim da naredna godina donese nove uspjehe na planu realizacije brojnih obaveza iz agende naših evropskih i evroatlantskih ciljeva, nove investicije, nova radna mjesta, bolji život našim građanima. Uvjeren sam da postoje pretpostavke za to i na nama je da iskoristimo šanse i izazove vremena u kome živimo.

U to ime svim građanima želim uspješnu 2007. godinu, dobro zdravlje, ličnu i porodičnu sreću.

Tamara POPOVIĆ

VIJESTI IZ KONZULATA

Treći humanitarni novogodišnji bazar diplomatskih predstavništava u Crnoj Gori održan je 9. prosinca u Sportskom centru Morača u Podgorici. Bazar je otvorila supruga predsjednika Crne Gore **Svetlana Vujanović**.

Na vrlo posjećenom štandu predstavništva Republike Hrvatske dominirali su kulinarski specijaliteti, ali i dobro osmišljena osobena ponuda RH.

Generalni konzulat Republike Hrvatske i ove godine bio je pokrovitelj brojnih manifestacija u povodu božićnih blagdana - promocija, koncerata u Kotoru i Tivtu...

Svim čitateljima želi sretne Božićne blagdane i Novu godinu

*U organizaciji Hrvatskog nogometnog saveza, Hrvatske matice iseljenika i Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Kotoru, u Splitu je održan turnir sedam nogometnih reprezentacija: Hrvatske, Mađarske, Rumunjske, Makedonije, Vojvodine, Austrije i Crne Gore. Turnir je regionalnog karaktera - slijede utakmice u Europi, Australiji, SAD, a finale će se održati u Zagrebu.

*Prvi veleposlanik Republike Hrvatske u suverenoj Crnoj Gori
dr. Petar Turčinović o prvim dojmovima, planovima...*

Neću se dati uvući u interne političke igre

Nakon dvadeset godina, koliko je prošlo od posljednjeg susreta sa crnogorskim predjelima, u Crnu Goru je 19. prosinca stigao ravnatelj Diplomatske akademije, povijesni prvi veleposlanik Republike Hrvatske u suverenoj Crnoj Gori, dr. **Petar Turčinović**.

- Očekivao sam lijepo vrijeme, a naletio na poplave, s osmjehom kaže prigodom našeg susreta, neposredno nakon što je predao kopiju vjerodajnica crnogorskom šefu diplomacije **Milanu Roćenu**.

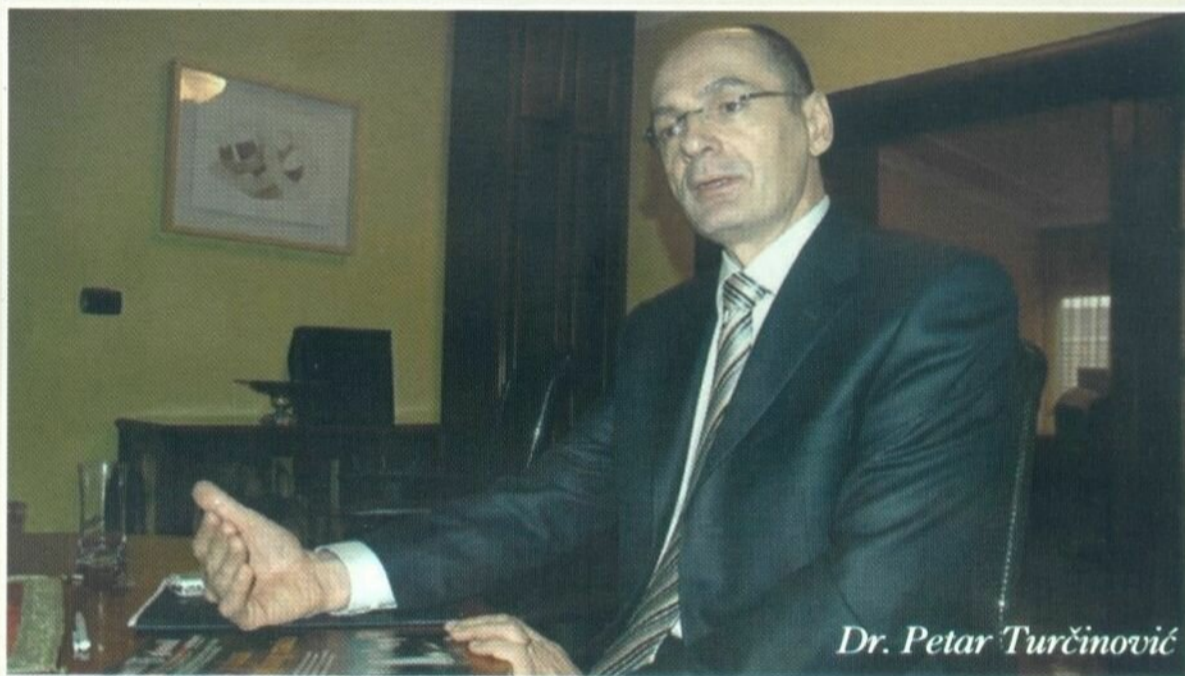
HG: Kakvi su prvi dojmovi?

- Osjećam zadovoljstvo što sam tu nakon dugo vremena. Za dvadeset godina od mog posljednjeg boravka dogodilo se štošta u Crnoj Gori.

Moje je zadovoljstvo, ne samo profesionalno nego i osobno, razvojem događaja i nezavisnošću Crne Gore. Tome da je Hrvatska priznala i podržala nezavisnu Crnu Goru i podržava i sada njen razvoj u modernu državu mogu pridodati samo osobne razloge podrške. Prvo, da je crnogorska zajednica u Hrvatskoj bila jako angažirana u tome dijelu. Drugi je još osobniji i vezan je za dio mog porijekla. Moj otac je, kako se to kaže, „od“ Brajovića, kod Danilovgrada. Nisam živio nikada u Crnoj Gori, roditelji su se razdvojili kad sam bio beba, ali emocionalna veza ipak postoji. Naravno, trebam još puno naučiti o Crnoj Gori, mada sam u posljednje vrijeme intenzivno ispratio dosta stvari.

HG: Imate respektabilan životopis. Koliki je izazov za Vas Crna Gora?

“Nisam došao sa nekom listom koju moram ovdje odraditi, nego - slušati pa odraditi. Sve koji žele djelovati oko platforme spajanja, koji se u tom dijelu legitimiraju svojim ponašanjem, ne samo riječima, u meni će imati podršku i saveznika”

Dr. Petar Turčinović

Smatram da je Crna Gora sa diplomatskog aspekta destinacija koja predstavlja veliki izazov jer je susjedna zemlja. U diplomaciji se smatra da su najvažnije velike zemlje, poput SAD, Rusije, Kine, ali su u istom rangu po važnosti i susjedne zemlje. Vaš razvoj zavisi od toga kako se susjedi razvijaju.

Moje je veselje i jer sam formalno prvi po redu veleposlanik u Crnoj Gori. U diplomaciji je to uvijek počast.

Dolazak u zemlju odakle je dio mojih predaka čini je još zanimljivijom.

jom.

Ako se izostave ti formalno diplomatski i osobni razlozi, moja procjena je da Crna Gora kao mlada zemlja po nastanku i mala po broju stanovnika ima posebnu šansu da bude fleksibilna u brzom prilagodbi prema europskim integracijama, a Hrvatska, koja je već odradila jedan dio toga puta, može sasvim sigurno svojim iskustvima pomoći. Obzirom da je i politički cilj Hrvatske da ima dobre odnose sa Crnom Gorom, u tom kontekstu je spremna pomoći savjetima sa željom da ne prođe njena loša

iskustva i da, ako je moguće, bude još brža od Hrvatske. U tome ne vidimo problem, to je i naš interes. Što se bolje bude Crna Gora razvijala, to će bolje biti i Hrvatskoj. I obrnuto.

Tu vrstu suradnje vidim kao izazov. Nadam se da ću biti u mogućnosti doprinijeti da razvoj Crne Gore i Hrvatske, nečega što je samo potencijal sada, sutra pređe u realnost.

Neobično me veseli energija i entuzijazam koji sam osjetio još na prvom dolasku. Zadovoljstvo mi je što je Crna Gora uspjela postati država bez rata, sačuvala ljude i resurse, što se mirno dogodio "razvod braka"

Kotorske biskupije. Što ćete na tom, najosjetljivijem polju, činiti?

Treba razumjeti dva aspekta toga. Jedan aspekt su osjećaji prije svega Dubrovčana i ljudi iz Konavala. Oni su u situaciji koja je dramatično različita od ostalih. Njihova su ratna iskustva bila najgora i najteža i sigurno je da će taj proces osjetljivosti i savladavanja svega trajati duže nego što će to biti u Zagorju ili Istri. Mislim da treba pokazati razumijevanje za tu osjetljivost. Spreman sam komunicirati na način da naglašavam i poštujujem sve ono što su Dubrovčani prošli. Ne treba zaboraviti, ali treba graditi budućnost. Siguran sam kako

prije svega poslovnu suradnju, i da Dubrovčani neće sigurno zaboraviti sedam tisuća Hrvata koji žive u Crnoj Gori, koji su zbunjeni tim događajima i ne znaju što bi to trebalo značiti. Ne treba slati negativnu poruku svome sunarodnjaku, ali i onima u Crnoj Gori, od liberala pa nadalje, koji su se od početka sramili onoga što se radi i koji zaslužuju da im se oda priznanje. Red je na svima koji obnašaju političke dužnosti u Hrvatskoj i Crnoj Gori, ali i diplomaciji, da to nazovu pravim imenom, da mu daju onu težinu koju zaslužuje - ni veću, ni manju.

Ne želim potcjenjivati ni zaboraviti ono što je bilo, ali za generaciju djece s jedne i druge strane, za potencijal razvoja jednog i drugog područja koji je veći ako se surađuje, za zajedničku interesnu budućnost koja se bazira na poštovanju, mislim da izbora jednostavno nema. Svima koji misle drugačije postavljam pitanje - a što je alternativa?

Neke stvari su pitanje procesa, pogotovo one koje uključuju opraštanje i pomirenje. Neki ljudi su spremni uključiti se ranije, neki kasnije.

Sasvim sam uvjeren da će proces ići u dobrom pravcu, uz pojedinačne ekcesne slučajeve. Problem bi bio kada bi odnosi bili zatvoreni gospodarski, kulturno, na razini komunikacije među državama, a to nije slučaj.

Dio svoje uloge vidim u tome da ću biti medijator u tom procesu, katalizator, da se proces ubrza. Ali kada kažem katalizator, ne pada mi na pamet niti povlađivati ekscencom ponašanje na hrvatskoj strani niti ignoriranju prošlosti sa crnogorske strane. Mislim na pospješivanje onog što je dobro, za obje strane, da ću biti netko tko će otvoriti dio komunikacije u kojoj će možda biti i gorčine, ali i prostora za one u Crnoj Gori koji su, unatoč pritiscima, časno odigrali svoju ulogu i nazivali stvari pravim imenom.

Na koncu, ja ću i svoju uspješnost, donekle, na osobnoj intimnoj razini, mjeriti i po tome koliko sam tih komunikacijskih vrata otvorio.

HG: Budući postoje još neka otvor-

sa Srbijom.

Željeli bi da se dogodi dobar spoj na političkoj, organizacijskoj i ekonomskoj razini, jer na ljudskoj razini već postaje prepoznatljiv.

U Hrvatskoj je percepcija Crne Gore sve bolja i bolja. Ako se podsjetimo kako smo do nedavno bili na suprotstavljenim stranama, mogli bi reći, realistično gledano, promjena i prihvaćanje Crne Gore u Hrvatskoj ide veoma uspješno. Slika o Crnoj Gori je sve pozitivnija, građani sve više pokazuju interes za nju. Jasno je da odnosi idu uzlaznom linijom.

HG: Ipak, u Dubrovniku se još razbijaju automobili sa crnogorskim tablicama. Nedavno čak i vozilo

će i Dubrovčani, koji su i tijekom povijesti znali prepoznati da je budućnost uvijek važnija od prošlosti, znati prepoznati priliku koja se pruža da život bude kvalitetniji i za jedne i za druge.

Jasno je da osobne ozljede zacjeljuju najsporije. Pojedinačnih ekcesa, danas možda u Dubrovniku, sutra negdje u Crnoj Gori, uvijek će biti. Oni će ponekad možda biti besmisleni, usmjereni prema nekom tko to apsolutno ne zaslužuje, krivo adresirani, nosit će određenu gorčinu. Međutim, uvjeren sam kako će većina građana Dubrovnika i Konavla, razumijevajući interes koji povezuje susjede, poticati sve više i više

ena pitanja, moram Vas pitati s kakvim ste instrukcijama došli?

Glavna, odnosno strateška instrukcija je graditi dobrosusjedske odnose bazirane na uzajamnosti interesa i zajedničkom putu u euroatlantske integracije. Objašnjavat se može dugo, ali to je bit stvari. Sve ostalo mogu biti neke specifične situacije iz prošlosti ili neke koje će nastati u budućnosti, ali one su uvijek tretirane kao specifične i uvijek će se rješavati unutar ovoga.

HG: Vaši prvi potezi će biti...?

Najprije skora predaja vjerodajnica crnogorskom predsjedniku **Filipu Vujanoviću**, a sredinom siječnja 2007. očekujem i posjet premijera Republike Hrvatske **Iva Sanadera**.

Treba riješiti i neka tehnička pitanja: rezidencije, hoćemo li nešto kupovati, graditi...Ali to su samo tehnička pitanja. Ono što je važno, jedna od prvih stvari koje kanim učiniti upoznavanje. Posjetit ću sva ona područja koja su od važnosti, da čujem naše ljude koji žive u Crnoj Gori, ali i one sredine u kojima ih nema tako mnogo.

Jedno je čitati analize i gledati statističke podatke, drugo je upoznati ljude koji kreiraju tu realnost. To se tiče i Podgorice, ljudi koji u političko-diplomatskom svijetu igraju određene uloge, ali želim upoznati i ostale dijelove Crne Gore, ljude koji ih vode, vidjet njihove interese, napraviti inventar postojećeg stanja da bi kasnije kada pokušamo spojiti gospodarske dijelove znao što možemo prezicno očekivati, tko ima interesa, tko nema, tko je spreman krenuti bržim tempom, tko malo sporije, tako da onda u drugoj fazi bude više konkretnih poteza spajanja Hrvatske i Crne Gore.

Pokušat ću okupiti jedan broj Hrvata i prijatelja Hrvatske koji imaju ideje oko suradnje. Želim utvrditi što je sve moguće i na kojim sve točkama postoji interes da bi mogli napraviti listu prioriteta, na čemu ćemo raditi, kojim intezitetom.

Nisam došao s nekom listom koju ja moram ovdje odraditi nego – slušati pa odraditi. Neće mi biti teško,

Životopis

Dr. sc. Petar Turčinović rođen je 14. kolovoza 1954. u Pazinu. Nakon pazinske osnovne škole pohađa srednju školu Foothill (Santa Ana, Kalifornija), na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomira psihologiju te magistrira i doktorira na istom području. Godine 2000. pohađa poslijedoktorski studij na Harvardu. Predavao je na brojnim sveučilištima Rijeka, Zagreb, Split, Las Cruces u Novom Meksiku, Providence, Lugano, Harvard, Maryland, Sarajevo, u Kini i Indiji...Tijekom karijere obavlja brojne dužnosti: predstojnik je Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu, predsjednik Komisije za međunarodnu suradnju Fonda za znanost Hrvatske, Predsjednik Fonda za znanost Hrvatske, direktor međunarodnih poslijediplomskih studija Social Psychology: Conflict Resolution, Social Gerontology in International Perspectives; direktor Programa edukacije managera Hrvatske udruge poslodavaca (HUP); saborski zastupnik. Iskustvo u gospodarstvu obuhvaća brojne poslove, kao što su savjetnik u mnogim hrvatskim i stranim poduzećima; edukator managera u više od trideset poduzeća; direktor i/ili osnivač četiri poduzeća; miritelj-arbitar u sporovima poslodavaca i sindikata; autor poslovnih studija raznih poduzeća; programski direktor PUME — Programa edukacije managera Hrvatske udruge poslodavaca (HUP-a).

Oženjen je i otac četvero djece.

neću bježati od ljudi.

HG: Plašite li se pogrešne procjene?

Kako bi moja procjena bila korektna, ja moram čuti i razlike u mišljenju, i naravno nakon toga napraviti nekakvo svoje viđenje toga kome se može dati povjerenje i ima li vjerodostojnosti u onome što govori, a tko možda gleda na svijet kroz svoje naočale pa je onda malo previše obojeno na jednome dijelu. Ali, u svakom slučaju, bilo bi nezgodno kada ne bih iskoristio naše ljude ovdje u Crnoj Gori kao neku vrstu mosta između dviju država, što je nekako moja osnovna odrednica.

Različitosti manjine gledam u tom dijelu kao one koji obogaćuju i spajaju, a ne kao one koji su problem.

Politika, naravno, može napraviti problem, i to politika kako zemlje domaćina tako i politika između pojedinih interesnih grupa unutar zajednica, vidio samo to toliko puta, na toliko mjesta.

Sasvim sigurno se neću dati

(Ne)pravedna ljepota

Kako je naš sugovornik pravičan u ocjenjivanju, i kako će znat prepoznati prave vrijednosti i na novom zadatku, potvrđuje priča na koju smo naišli u istraživanju čime se sve u svojoj iznimno bogatoj karijeri bavio dr. Turčinović.

Vanjski izgled ima više utjecaja na naš život nego što mislimo. Godine 1977. među prvima na svijetu Turčinović je odlučio istražiti to područje i dokazao je, da oni koje okolica označi za ružne, postaju žrtve negativne diskriminacije, i obrnuto.

- Ako želite upravljati svojim životom, ne smijete nikom dopustiti, da ocjenjuje jeste li ružni ili lijepi, nakon kompleksnog istraživanja zaključio je dr. Turčinović. Kad je otkrio kako na fakultetu, na ocjene tako moćno utječe izgled, odlučio je biti pravičan, tako da studentkinji, koja je lijepa, da ocjenu manje.

Trajalo je to sve dok na ispit nije izašla studentkinja koja jest bila lijepa, ali i jedna od najboljih studenata generacije. Sve je znala, a dao joj je četvorku. Nije bila zadovoljna i pitala je kako će dobiti peticu.

"Kazao sam, ne morate imati peticu, komunikativni ste, snalažljivi, sve će vam ići od ruke...dajem vam odličnu četvorku. Čudno me je gledala i rekla: Profesore, to nije pravično. Zamislio sam se i shvatio: ima pravo. Tako se diskriminacija ne otklanja. Zato sam prvi uveo računarske ispite. Od tada moje studente ocjenjuje računar."

uvući u internu političku igru, ali ću sigurno podržati sve koji žele djelovati oko platforme spajanja i povezivanja te različitosti koja predstavlja bogatstvo za Crnu Goru,

ali i za Hrvatsku. Oni koji se u tom dijelu legitimiraju svojim ponašanjem, ne samo riječima, oni će u meni imati podršku i saveznika.

Tamara Popović

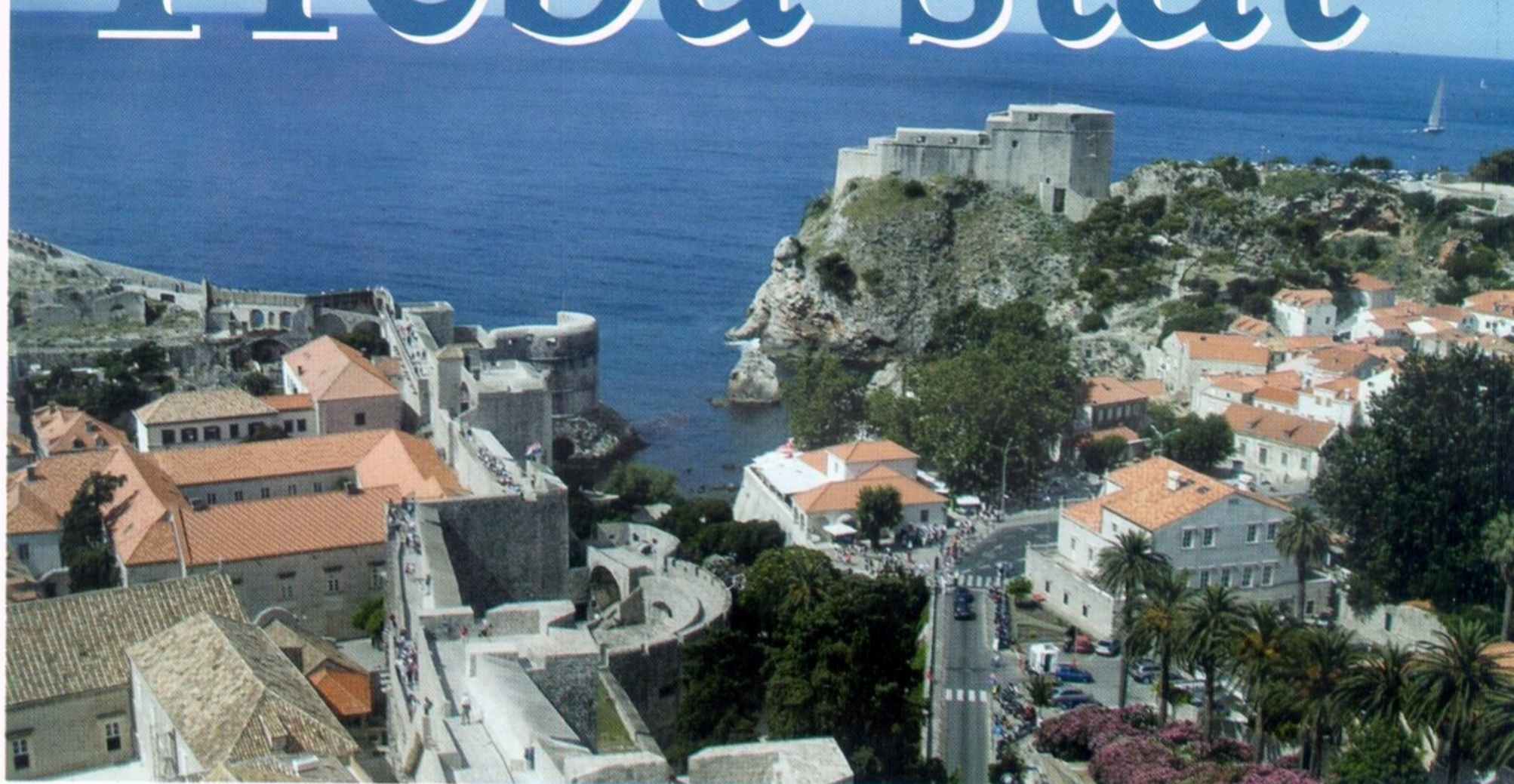
Čestit Božić i sretnu Novu godinu

Čestit Božić i sretnu Novu godinu od srca Vam želi Vaša Podravka

Tablice kao trofej: Ko u Dubrovniku razbija automobile sa crnogorskim tablicama i kako reagirati

Treba stat

Odnosi Crne Gore i Hrvatske karakteriziraju se kao odlični, pogotovu nakon ostvarenja crnogorske nezavisnosti. U Dubrovniku se, međutim, još dešavaju incidenti.

Članice klape "Mirakul" doživjele su neugodan incident kada je na području Dubrovnika kamenovan autobus "Autoboka" koji ih je vozio iz Splita na gostovanje u Boki, gdje su za sunarodnike održale uskršnje koncerte. Sredinom prosinca predsjednik općinskog odbora Hrvatske građanske inicijative u Kotoru **Vedran Milošević** našao je uništen svoj automobil na plaćenom parkingu iznad Starog grada u Dubrovniku.

Ništa se manje neprijatno iznena-

Sram me kada tako nešto čujem. Koliko će trajati pomirenje - 20, 30, 60 godina? Treba stat! Jer poruka tako nečeg je - nemoj dolaziti, smatra član Helsinškog odbora Zdravko Bazdan

dio privremeni vlasnik automobila kojeg je iznajmio u rent-a-car službi u Kotoru, i na kratko ga ostavio na jednom od dubrovačkih parkirališta.

Sredinom prosinca, takođe na parking, uništeno vozilo u kojem je doputovao u Dubrovnik našao je i msgr. **Ilija Janjić**, biskup kotorski.

Zajedničko svim ovim incidenti-

ma je da su automobili bili kotorske registracije, a da su njihovi vozači ili putnici bili- Hrvati.

- Parkirao sam se na dijelu parkinga koji se nalazio uz trotoar u blizini autobusnog stajališta. Kad sam se nakon nepun sat vratio, vidio sam da je iščupana obloga branika na prednjem dijelu auta, zajedno sa prednjom tablicom, iščupana zadnja

tablica, a kompletna hauba izgrebana, do lima, na krovu i desnom boku auta, ispričao nam je Vedran Milošević.

Otišao je u policiju i prijavio štetu na vozilu. Rekli su mu neka sačeka.

- Strpljivo sam sjedao 40 minuta. Kada su me konačno pozvali, dao sam podatke, napravljen je zapisnik. Reкао sam im da ne mogu da se vratim u Kotor bez tablica. Predjite granicu, ako vam budu pravili problem, javite se, kazali su mi u policiji, priča Milošević za Hrvatski glasnik.

"Gdje su vam tablice, biće da su ih kao trofej uzeli, pitali su ga hrvatskoj strani granice, u Karasovićima.

- Pitali su me isto i na crnogorskoj strani. Nisam krio.

Nisam ljut, huligana ima svudje. Ali to kvari sliku, i nije dobro, pomalo rezignirano sliježe ramenima Milošević.

Msgr. Iliju Janjića, biskupa kotorskog, pitali smo šta je pomislio kad je ugledao uništen automobil.

- Šta sam pomislio? U tome ko je to uradio provreo je vulkan zloće, proradile su emocije. Nadam se da će se stišati i razum ponovo proraditi, da se to više ne ponovi ni zbog kotorske, ali ni zbog jedne

crnogorske registracije.

Sreća da većina mladih tako ne misle, a pogotovu tako nešto ne čine.

Dakako da u duhu jevanđelja opraštam i pomoliću se za katarzu njihova života. Da su znali da je tu biskup, sigurno ne bi to uradili. Tu se osjeća osoba mlada, inficirana nekim zlom izraženim u razbijanju auta, samo zato što je kotorske registracije.

Dakako da sam protiv takvih osoba koje su sudjelovale u oštećenju auta iz čistog hira i nadam se da su to posljednji trzaji zloće u pojedinim mladim bićima koji bi trebalo da izgrade svoju osobnost i bolje

društvo koje svako očekuje, poručio je biskup Janjić.

- Napad na biskupa pokazuje koliko je to iracionalno. Taj koji je uništio automobil vidio je vlasnika četnika. Može li biskup biti četnik? Enormna krajnost, apsurd, kazao je za Hrvatski glasnik zamjenik županice Dubrovačko-neretvanske županije **Miše Galjuf** i dodao da su u povodu rješavanja ovog problema pozvali grupu intelektualaca iz Boke da budu gosti u radijskoj emisiji Pogled, da se organizira prezentacija Boke u Dubrovniku na visokoj razini, da se o svim problemima javno razgovara.

Oprostite je kršćanski. Praštaju svi

Delegacija u prostorijama HGDCG

Posjet delegacije Dubrovačko-neretvanske županije

Delegacija Dubrovačko-neretvanske županije 13. prosinca boravila je u Boki.

U delegaciji su bili županica Mira Buconić, zamjenik županice Miše Galjuf, direktorica DUNEA- Ane Sindik, članica Poglavarstva Tatjana Šimac Bonačić, suradnica za međunarodne odnose Ida Gamulin, Jany Hansal iz udruge Deša.

Domaćini su bili Hrvatsko građansko društvo Crne Gore i KZU Napredak- Gornja Lastva.

Nakon posjete HGDCG u Kotoru, uz prisustvo generalnog konzula RH u Kotoru Ivana Škarića,

delegacija se zajedno sa predsjednikom HGDCG Ivanom Ilićem i dopredsjednikom Tripom Schubertom uputila ka Gornjoj Lastvi, gdje su ih dočekali predsjednik KZU Napredak- Gornja Lastva Zoran Nikolić, tajnica Marija Nikolić...

Bio je to veoma značajan susret, prilika da se porazgovara o problemima koje muče susjede i na jednoj i na drugoj strani granice, konkretnim zajedničkim projektima koji se mogu realizirati u narednoj godini, uruče pokloni, čestitaju nastupajući božićni i novogodišnji blagdani ...

naši sugovornici. Ipak, kako je u razgovoru za naš list o ovom problemu kazao veleposlanik RH u Crnoj Gori **Petar Turčinović**, red je na svima da to što se dešava nazovu onim imenom što je, da mu daju onu težinu koju zaslužuje - ni veću, ni manju.

Uz razumijevanje za rane Dubrovčana i činjenicu da će proces pomirenja trajati, ne možemo a da ne ukažemo i na nevjericu i bolno iznenađenje Hrvata iz Crne Gore kada ih na parking u matične države sačeka polupan automobil.

- Sram me kada tako nešto čujem, kazao je za Hrvatski glasnik član Helsinškog odbora Helsinškog komiteta iz Zagreba i voditelj suradnog centra za ljudska prava Hrvatskog helsinškog odbora za Dubrovačko-neretvansku županiju **Zdravko Bazdan**.

- Koliko će trajati pomirenje - 20, 30, 60 godina? Treba stat! Stao bih između čovjeka, mog gosta koji dođe u Dubrovnik, i huligana koji lome auto. Jer poruka tako nečeg je - nemoj dolaziti!

Svaka država treba da sredi duhovno stanje i uspostavi dobru saradnju sa susjedima. U zakonima je to prefektno postavljeno, od Ustava do raznih zakonskih akata, kroz više od petnaest međunarodnih ugovora za zaštitu ljudskih prava. Ali, postoji disproporcija između prihvaćenog i stvarnog

Svi zakazuju, smatra Bazdan.

Pitali smo ga kako riješiti problem.

- Nikad dovoljno promicanja duhovnosti, tolerancije, stava da su svi isti.

Značajna je uloga obrazovnog sustava, političara, medija, ali za promicanje tolerancije i ljudskih prava najveći teret poslijeratne duhovne obnove je na svećenicima. Svećenstvo treba da se drži evanđeoske besjede na Gori, odjeljak 5.6.7, gdje Isus Krist upućuje poruke preko Mateja: Svi su ljudi braća. Treba praštati i ljubiti neprijatelja, kazao nam je Bazdan na kraju razgovora.

Tamara Popović

Delegacija u Gornjoj Lastvi

GORNJA LASTVA I KZU "NAPREDAK"

Ne rasprodati prošlost

Gornja Lastva je neveliko selo na brdu Vrmac koje se ugnijezdilo na 300 m nadmorske visine u zavjetrično osunčene padine.

Kulturno zavičajno udruženje NAPREDAK osnovano je prije 30 godina, kao nevladina organizacija je registrirano 1991., a svojim je radom nastavilo rad više kulturno umjetničkih društava iz Gornje Lastve, te je i jedno je od najstarijih udruženja građana na ovome prostoru. Njegovi projekti doslijedno provode u djelo ideju stavljanja graditeljskog i kulturnog naslijeđa u funkciju razvoja mjesta. Konkretnim projektima koji pomažu očuvanju graditeljskog naslijeđa istovremeno čuvaju i svoj kulturni identitet. Očuvanjem kulturnoga identiteta pojedinačnih mjesta čuva se multikulturalni lik Crne Go-

re - ono što je jedna od najvažavnijih pretpostavki europske Crne Gore.

Put od lokalnog uduženja stanovnika jednoga maloga sela do nevladine organizacije čiji je rad poznat i zabilježen i izvan granica Crne Gore, trajao je tri desetljeća. Narasli članova društva su svojim, uvijek volonterskim radom i velikim entuzijazmom, ugradili svaki svoj djelić mozaika koji danas čini izvanredno bogatu povijest društva i Gornje Lastve što je nedjeljivo.

Najvažniji do sada ostvareni projekti su:

- Asfaltiranje puta od jadranske magistrale do Gornje Lastve 1977. Asfaltiranje puta je financirano prilozima mještana i pomognuto od lokalnih vlasti

- Modernizacija mlina za masl-

Upoznavanje sa osobenošću Gornje Lastve

ine, 1979.

- Izgradnja rezervoara za vodu 1981.

- Izrada Urbanističkog projekta revitalizacije ambijentalne cjeline Gornje Lastve 1986. - Financirano od Općine Tivat

- Sanacija doma kulture 2003. - financirano sredstvima USAIDa i Općine Tivat te uz dobrovoljni rad

članova udruženja

- Kulturno zabavna manifestacija Lastovska fešta koja se više od 30 godina po tradiciji održava prve subote u kolovozu (kolo Bokeljske mornarice, promenadni koncert Glazbeno prosvjetnog društva Tivat, izložbe i zabava)

- Večer u mlinu (izložbe i koncerti klapske muzike)

- Izložbe o prošlosti Gornje Lastve:

154 godine od osnivanja škole u Gornjoj Lastvi

80 godina od osnivanja Hrvatskog tamburaškog društva

Lastovljani u bokeškoj mornarici
Zavičajna zbirka, dokumenti i predmeti iz prošlosti Gornje Lastve postavljena 1988.

Umjetničko stvaralaštvo Lastovljana

- Reprint izdanja zbirnih djela don Iva Stjepčevića, financijska podrška Gospodarske komore Republike Hrvatske

- Koncerti ozbiljne glazbe i klapskog pjevanja - U Gornjoj Lastvi su nastupale gotove sve domaće klape, klape iz Hrvatske, Mandolinski orkestar "Sanctus Domnio" iz Splita,

- Radionica "Životna sredina - umjetnost življenja" održana pod vodstvom princa Nikole Petrovića Njegoša u okviru Cetinjskog Bijenala, 2002.

Udruženje traži formulu za animiranje članstva

- Ljetnje škole arhitekture – Studentska arhitektonska radionica u suradnji s Ecole d'Architecture Paris Val de Seine

- Izložbe studentskih arhitektonskih radionica uz predavanje na školi Ecole d'Architecture Paris Val de Seine

- Izložba radova studentske arhitektonske radionice iz Konavala "Konavle – arhitektura i kulturni krajolik", zajednička organizacija i financijska podrška Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Dubrovačko neretvanska Županija i Ministarstvo kulture Crne Gore

- "Ljepota kamena" – škola obrade i zidanja kamenom, financijska podrška Skupštine RCG

- "Vrmac – pješački raj" – čišćenje pješačkih putova, markacija, tiskanje karte i razglednica, financijska podrška Ministarstva turizma RCG

- Brojne reportaže o Gornjoj Lastvi na crnogorskim i hrvatskim TV programima

Gornju Lastvu su u različitim prigodama posjetile brojne poznate osobe iz kulturnog i političkog života među kojima su i Stjepan Mesić i Filip Vujanović, predsjednici Republike Hrvatske i Republike Crne Gore.

I nakon tri desetljeća postojanja i duge liste ostvarenih projekata, vrijeme transformacije ukupnoga društva sa svim onim što ta transformacija podrazumijeva, na direktan ili indirektan način se odražava i na KZU. Sveprisutnost u medijima, elektronskim i pisanim, hvaljeni projekti i verbalna podrška nisu dovoljan motiv današnjoj generaciji lastovljana da se više angažiraju na obnovi svojih kuća i imanja i na drugim projektima društva. Iako puno vezaniji za svoje selo od ljudi iz drugih sela Vrmca ili šire, nedovoljno aktivni na obnovi svojega sela. Ruševina je sve više, stare se kuće ne popravljaju dok i one koje su do skora bile dobre, sve više propadaju. Udruženje traži formulu za animiranje članstva. A

Planovi

Projekti koji bi pomogli očuvanju i daljnjem razvoju prije svega turizma u Gornjoj Lastvi, a koji čekaju sponzore da bi bili realizirani:

- kupovina kombija za lokalni prijevoz od grada do Gornje Lastve

- rekonstrukcija seoskog vodovoda
- rekonstrukcija glavne seoske ulice i oronulih međa
- tiskanje knjige radova pet arhitektonskih radionica koji su uputstva
- kako riješiti najvažnije probleme u selu
- postavka etnografske zbirke
- izdavanje knjige o prošlosti Gornje Lastve – poznavanje svoje prošlosti i svijest o njezinim vrijednostima može biti važan poticaj za budući život

Glavni ciljevi osnivanja Napretka koji su deklarirani u njegovom osnivačkom aktu su:

- Očuvanje kulturnog identiteta Gornje Lastve njegovanjem izvornih narodnih običaja i kulturnog stvaralaštva, glazbene, folklorne i drugih djelatnosti

- Očuvanje i zaštita graditeljskog naslijeđa Gornje Lastve

- Očuvanje ukupnoga prirodnog ambijenta poticanjem obnove maslinarstva, poljoprivrede i voćarstva, pčelarstva i svih drugih autohtonih djelatnosti

- skupljanje, čuvanje i prezentiranje dokumenata i predmeta iz prošlosti Gornje Lastve

- poticanje razvoja izletničkog, kulturnog i seoskog turizma i odgovarajuće ponude u skladu s programom i projektom obnove Gornje Lastve.

- poticanje mještana na međusobni dogovor u rješavanju imovinsko pravnih pitanja, zaštiti, obnovi i korištenju svojih imanja

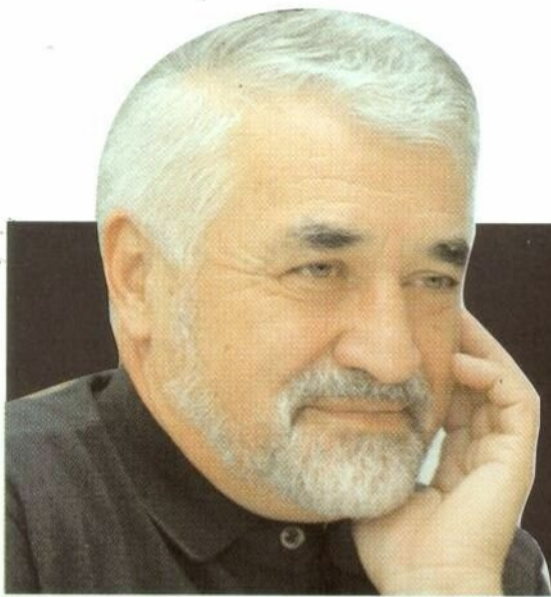
- staranje o javnim objektima u naselju

možda je to i preambiciozna zadaća za današnje doba u kojemu se ruševine prodaju za ogromne novce koje, materijalno iscrpljenom stanovništvu, mogu riješiti egzistencijalne probleme na duži period. Hoće li Lastovljani podleći aktualnom virusu opće rasprodaje svega pa i svoje prošlosti, identiteta i uspomena ili će naći snage tome se oduprijeti i krenuti u dugotrajniju ali sigurno, na duge staze, višestruko značajniju obnovu svojega sela. U tome bi sigurno

od velike pomoći bila pomoć države i podrška banaka, donatora, turističke organizacije. Materijalna podrška obnovi kuća i bržem razvoju turizma bi sigurno znatno probudila interes vlasnika kuća za njegovu obnovu. Dok se to dogodi, neriješena vlasnička pitanja i mnoštvo vlasnika na svakoj kući su jedino što može, ako ne spriječiti onda barem usporiti, rasprodaju ovoga sela. Nije svako zlo za zlo.

Marija Nikolić

piše: **Ladislav
PREŽIGALO**

ZIMA BEZ ZIME

Promijenila se, uljepšala se razglednica Grada. Oživjeli su trгови, ulice, parkovi ... i ne samo zbog nekih snenih, zalutalih pogleda i bezbrižnih šetnji zaljubljenih koji svoje priče stiskaju u toplini zagrljenih drhtavih ruku, već zbog bujice osjećaja, nada i otkrivenih želja koje nekom čudnovatom snagom obuzimaju žitelje Zagreba uoči božićnih i novogodišnjih blagdana.

Grad je odjenuo novo ruho, osvijetlio skrivene tajne iza zatvorenih prozora, čudesnom igrom raznobojnih lampiona usporio žurbu radoznalih ljudi, djeci je podario igru, osmijeh izmamljen iza ozbiljnih brada dobroćudnih Djedova. Grad pjeva, svira, pleše, priprema čestitke i želje za najdulju noć. Raspoloženje je na vrhuncu, samo vrijeme nalik onome s početka jeseni i usput puni ambulante građanima osjetljivima na ogromne klimatske promjene. Neka čudna zima bez zime ili neka osveta prirode.

Nisam mogao, a da ne primijetim, da u toj poplavi dobrih želja i čestitki ponekad zaigra i neka sumnja pretočena u brigu o najavljenim osjetnim poskupljenjima komunalnih usluga, o osjetnom smanjenju Proračuna Grada zbog neke nove „nerazume“ zakonske regulative, zbog stalnog „plašenja“ Europskom unijom, zbog nekih izmišljenih demokratskih „afera“ koje pune usta suprotstavljenih političara.

Dobro je da Zagreb ima lokomotivu u liku svoga gradonačelnika koji danonoćno i s najosjetljivijim problemima građana vuče ogromnu kompoziciju rješenja koja ohrabruju građane u razmišljanjima u ovom predprazničkom raspoloženju.

Primjećuju građani nove ulice, trgove, sagrađene škole, živopisne dječje vrtiće, voze se u novim niskopodnim tramvajima, pri kraju je najveća ekološka investicija u ovom dijelu Europe – pročišćivač otpadnih voda Grada i tako dalje i tako dalje... Dug je spisak realiziranih i započetih projekata, i bez obzira na ponekad pretjerani pesimizam, prijedeni put predstavlja jednu od uspješnijih dionica ove gradske vlasti.

Tako razmišljajući, šetajući od Jelačić placu prema Ilici, primijetio sam da je počela potrošačka groznica. Kupuje se sve i svašta, kao da će život ulaskom u novu godinu prestati ... a potom nestati. Nažalost, i ja sam se priključio toj znatiželjnoj rijeci utrkujući se s kolicima po shopping-centrima. Tražio sam darove, čestitke, sjećao se kako je to nekad bilo, očito nije samo Grad promijenio svoje ruho i običaje ...

Darivali smo želje, zagrljaje

Udisali iz sudbina, sveto.

Bodрили smo ugušene običaje,

Vraćali duši oduzeto.

Tugovali smo

Za mjestima koja nedostaju,

Koje u ljubavi lutaju

I prerano odustaju.

I vama dragi čitatelji želim sretne i vesele božićne i novogodišnje praznike, mnogo zdravlja i uspjeha u 2007.

“U ime HGK i svoje lično redakciji i čitateljima Hrvatskog glasnika želim blagoslovljen Božić i sretnu Novu godinu kako na ličnom tako i na profesionalnom planu”

**Hrvatska
gospodarska
komora**

Pitali smo

Direktora Hrvatske gospodarske komore u Kotoru Damira Pinjatića za rekapitulaciju 2006.

Rekordan broj upita novih poslovnih subjekata

Kraj godine je svakako vrijeme za sumiranje rezultata i materijalizaciju onog što predstavlja zajednički trud i napor odnosno kolektivnu uloženu energiju jedne institucije. Takav je slučaj i sa Hrvatskom gospodarskom komorom - Predstavništvom u Crnoj Gori.

Ovu godinu zasigurno je obilježio referendum u Crnoj Gori i njeno osamostaljenje. To je imalo direktni uticaj na stepen penetracije hrvatskih preduzeća na crnogorskom tržištu. S tim u vezi naše predstavništvo bilježi rekordan broj upita hrvatskih poslovnih subjekata te ubrzani rast broja hrvatskih predstavništava, distributera i zastupnika u Crnoj Gori.

Mislim da je crnogorsko osamostaljenje bilo snažan generator hrvatsko crnogorske poslovne interakcije i kada to kažem podrazumije-

vam njen dvosmjerni karakter. Nakon, ako tako mogu reći, prve faze ulaska hrvatskih poslovnih subjekata na crnogorsko tržište, koju su okarakterizirali veliki proizvođači roba široke potrošnje koji su svoj kredibilitet stekli u predhodnom periodu, novi postreferendumski talas preduzeća karakterišu prije svega preduzeća iz uslužnih djelatnosti kao i sve veći broj malih i srednjih preduzeća koji vide šansu na ovom tržištu.

HGK - Predstavništvo u Crnoj Gori svoj zadatak odnosno servisni karakter obavlja kroz svoje tri bazične funkcije: logističku, posredničku i informativnu. U prvom redu kroz procesuiranje velikog broja upita i na taj način dostavljajući sve vrste informacija koji su neophodne prilikom ulaska na novo tržište poput stope inflacije, GDP-a, stope industrijskog rasta i niza drugih mi

obavljamo svoju logističku funkciju. Takođe, organizujemo razne poslovne susrete te obavljamo sve vrste poslova koji su neophodni našim članicama.

Naš newsletter ima za cilj obavještanje svih naših članica o aktuelnostima crnogorskog tržišnog ambijenta sa posebnim osvrtom na njenu privrednu legislativu te akcentovanjem tendera kao oblasti u kojoj se značajno može unaprijediti navedena privredna interakcija.

Tačno je da HGK razmišlja o preseljenju svog Predstavništva u Podgorici. Ipak do ovog trenutka nikakva konačna rješenja nisu donesena tako da nisam u mogućnosti odgovoriti kada će i da li će uopšte do tog preseljenja i doći.

**Direktor HGK-predstavništvo u Crnoj Gori
Damir Pinjatić**

SKALA RADIO

Kotor

Nezavisni radio,
Stari grad, Trg od oružja, 85330 Kotor

Svečana skupština HGDCG u povodu pete obljetnice

Znat ćemo očuvati identitet

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore u povodu pete obljetnice u dvorani Centra za kulturu u Kotoru održalo 24.11.2006. svečanu Skupštinu uz prisustvo visokih uzvanika iz Crne Gore i Hrvatske kao i osnivača Društva, počasnih članova i članova s teritorije Crne Gore. Tom prigodom uručena priznanja – plakete **Dariu Musiću, Andriji Krstoviću, Podružnici Bar** i posmrtno don **Branku Sbutegi**. Svim sudionicima Skupštine uručena je Monografija "HGDCG 2001-2006." i Hrvatski glasnik br.24. U okviru svečane Skupštine postavljena je i izložba "Hrvatska društva u prošlosti i kulturna događanja HGDCG na plakatima" koju su priredile **Marija Mihaliček** i **Marija Nikolić**, te održan prigodan koncert klape Bilice iz Šibenika. Gost koncerta bila klapa Bisernice Boke iz Kotora.

Skupštinu je otvorio Predsjednik HGDCG dr **Ivan Ilić**, koji je podnio izvještaj o petogodišnjem radu.

- U drugoj polovici devedesetih godina u Boki Kotorskoj počele su se realizirati ideje pojedinaca za okupljanje pripadnika hrvatske nacionalne zajednice u NVO u cilju promoviranja i reprezentiranja interesa hrvatske nacionalne zajednice u Crnoj Gori, a po pozitivnim zakonskim propisima RCG, međunarodnim poveljama, deklaracijama i drugim dokumentima međunarodne zajednice o pravima čovjeka i nacionalnih i etičkih manjina. Poslije teških ratnih godina u najbližem okružju koje su bolno okrnule našu malobrojnu, ranjivu i nezaštićenu zajednicu, hrabrost pojedinaca je bila odluka da se osnivaju udruge s hrvatskim nacionalnim predznakom. Podrške, sem

U ukupnoj afirmaciji Hrvata u Crnoj Gori HGDCG je do sada imalo značajnu ulogu, prepoznato je i uvaženo u Crnoj Gori i Hrvatskoj. Cilj nije getoizacija nego potpuna afirmacija u kontaktu sa svim zainteresiranim

katoličke crkve, praktično nije bilo.

Možda je važan faktor bilo udaljšavanje republičke državne politike od pogubne politike savezne vlasti u Beogradu. U tim godinama dominantna je bila kolektivna i osobna frustracija pripadnika hrvatskog naroda, nesigurnost u pogledu daljeg načina suživota s ostalim narodima na ovom prostoru, neizvjesna državna i gospodarska situacija, nizak nivo životnog standarda, izoliranost.

U takvom okružju je osnovano HGDCG i to 23. lipnja 2001. god. u Kotoru kao nevladino, neprofitno udruženje koje okuplja Hrvate čija je domovina RCG, a kao prioritetne

zadatke svog djelovanja ističe rad na očuvanju kulturno-duhovne baštine građana hrvatske etničko kulturne pripadnosti u RCG, kao i njezinom promoviranju, unapređjenju i ugradnji u pluralne vrijednosti društva.

Potrebno je prisjetiti se imena osnivača HGDCG, a to su: **Antun Dender, Gracijela Čulić, Petar Brajković, Nikola Cucić, Nikola Pasković, Ljilja Markić, Vedran Milošević, Tripo Schubert, Davor Biskupović, Petar Janović, Joško Katelan, Anto Prskalo, Slavko Marović, Zoran Nikolić, Ljubinko Biskupović, Jozo Božinović, Pavle Jurlina, Kiko**

Sa skupštine u Kotoru

Matijević, Anđelko Gverović, Ivović Đuro, Damir Pinjatić, Ljerka Dragičević, Dijana Kojan i Ivica Božinović.

Formiranje našeg društva i tri godine prije formiranje NVO HKD Napredak, Donja Lastva-Tivat, je dokaz da se gašenjem brojnih hrvatskih kulturnih društava u Boki Kotorskoj 1941. god nije ugasila i nacionalna, tj etničko-kulturna svijest Hrvata u CG, već je samo bila suprimirana potrebom pripadnosti i ideji supranacionalne svijesti. Zato je ponovno osnivanje ovakvih društava potvrda vitalnosti osjećaja izvornog identiteta pripadnika hrvatske zajednice u Crnoj Gori, osjećaja koji se nije mogao izbrisati.

Nove generacije lišene pritiska da svoj nacionalni osjećaj potiskuju zarad saveznog, otkrivaju cjelinu svoje povijesne etničko-kulturne samobitnosti i ponosno nastavljaju tradicije svojih predaka. Za obnovu svijesti crnogorskih Hrvata o vlastitom identitetu i pripadnosti cjelini hrvatskog naroda presudan je bio nestanak jugoslovenske države i demokratizacija cjelokupnih društvenih odnosa u Crnoj Gori koja je urodila općim prihvatanjem činjenice da je država u kojoj živimo multinacionalna i multikulturna, te da

svaka etničko-kulturna zajednica u njoj ima jednako pravo na njegu i isticanje svojih osobitosti. Upravo time manjinske zajednice u Crne Gore, pa tako i Hrvatska, snažno doprinose napredovanju Crne Gore prema učešću u europskim i atlantskim integracijama.”

Dr Ilić je u nastavku izlaganja kronološki iznio najvažnije detalje iz rada Društva i istakao da su sve aktivnosti mogle biti odrađene samo uz pomoć, prije svega financijsku, pa onda svaku drugu. Zahvalio se svima bez kojih bi rad Društva bio nemoguć - članovima društva, vladama obje države, Crne Gore i Hrvatske, koje preko resornih ministarstava izdvajaju sredstva na osnovu kandidiranih projekata, donatorima koji pomažu prije svega redovno izlaženje Glasnika - Poglavarstvu grada Zagreba, Turističkoj zajednici grada Zagreba, privrednim subjektima.

- Aktivnost Društva je velika i zahtjevna. Ogroman posao se obavlja volonterski. Svi mi uključeni u rad izdvajamo dosta svog radnog i slobodnog vremena čineći prije svega nešto što će sigurno koristiti svima nama. Ali u tome se trošimo, umaramo i starimo. Pozivam prije svega mlade da uzmu aktivno

učešće u radu Društva jer je njemu potrebno podmlađivanje i svježja krv. U ukupnoj afirmaciji Hrvata u Crnoj Gori, koja će, nadam se, biti uspješno nastavljena, HGDCG je do sada imalo značajnu ulogu, prepoznato je i uvaženo u Crnoj Gori i Hrvatskoj. Cilj nam nije getoizacija nego potpuna afirmacija u kontaktu sa svim zainteresiranim, a znat ćemo zadržati svoj identitet, kazao je Ilić.

Dopredsjednik HGDCG **Tripo Schubert** podsjetio se početaka.

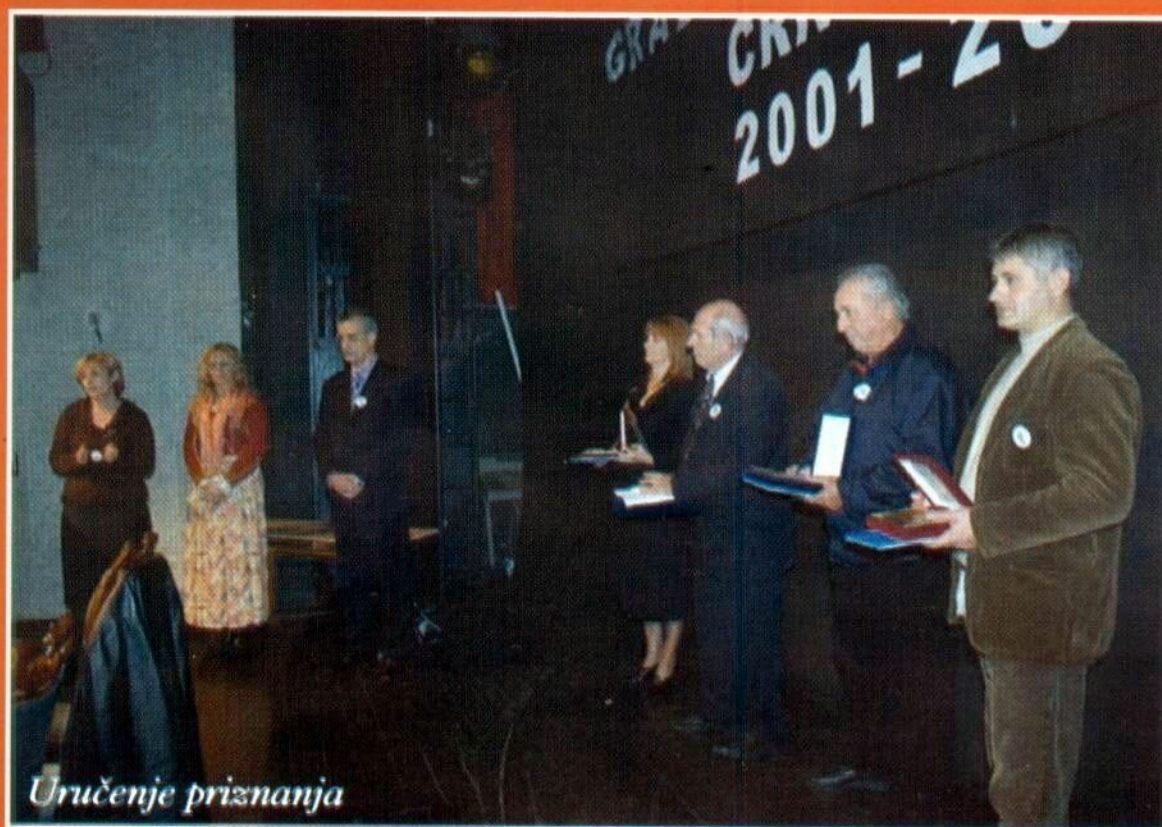
- Danas, nakon više od pet godina rada Društva, sasvim je normalno govoriti o hrvatskoj zajednici u Crnoj Gori, isticati naše simbole, poahdati dopunsku nastavu na hrvatskom jeziku, putovati u Hrvatsku, razmjenjivati kulturne programe, organizirati ljetovanje djece u Zagrebu mješovite nacionalne pripadnosti. Nakon 90-ih to je bilo nezamislivo.

U takvom ambijentu formiralo se HGDCG, a upravo tiskana monografija Društva predstavlja retrospektivu našeg rada u slici i riječi, kazao je Schubert.

U ime nagrađenih zahvalio se **Dario Musić**.

- Petogodišnji rad društva, vođen ljudima entuzijastima, koji su sav svoj trud i nadahnuće posvetili ovoj maloj hrvatskoj zajednici, gdje posebno ističem Tripa Šhuberta, praćen je velikim uspjesima koji su priznati u Crnoj Gori, Hrvatskoj i šire. Bilo je i kriznih momenata, nije nas mimoišao ni onaj poznati hrvatski jal, svađalaštvo, ocrnjivanje, oblik zlobe i zavisti na tuđi uspjeh. Ipak, i pored svega, uspjeli smo sve prevazići i nastaviti uspješan put na dobrobit današnje i sutrašnje generacije Hrvata na ovim prostorima. Želim Društvu puno uspjeha i još mnogo ovakvih obljetnica, kazao je, između ostalog, Dario Musić.

Skup su pozdravili generalni konzul RH u Kotoru **Ivan Škarić**, pomoćnik ministra kulture, medija i sporta u Vladi Crne Gore **Željko**

Uručenje priznanja

KRONIKA DRUŠTVA

Rutović, sabor-
ski zastupnik
Tonči Tadić, potpredsjednik Op-
štine Kotor **Andrija Popović**, pre-
dsjednica HGI **Marija Vučinović**,
poslanik u crnogorskoj skupštini
Božo Nikolić, predsjednik Matice
Crnogoraca **Branko Banjević**,
predsjednik Bokeljske mornarice
Niko Kondanari.

Skupu su, između ostalih, bili
nazočni i msgr. **Ilija Janjić**, biskup
kotorski, admiral Bokeljske morna-
rice **Miloš Milošević**, zamjenik
županice Dubrovačko neretvanske
županije **Miše Galjuf** sa suradnik-
om **Ivom Mujom**, zastupnik Dub-
rovačko neretvanske županije
Željko Kulišić, saborski zastup-
nik **Ružica Tomašević**, pov-
jerenik HGD za Hrvatsku **Kruno-
slav Težak**, direktor Hrvatske go-
spodarske komore u Kotoru **Dam-
ir Pinjatić**, voditeljica HMI za
Dubrovnik **Maja Mozara**, **Ivica
Usmiani** iz Hrvatskog crvenog kr-
žiža, potpredsjednik Skupštine Sib-

ensko-kninske županije **Gordan
Baraka**, predsjednik SO Tivat
Mato Marović, predsjednik SO
Kotor **Branko Nedović**, **Marko
Špadijer** i **Žarko Mališić** iz Mat-
ice Crnogorske.

Isprike uz želju za dalji plodan
rad Društva uputili su crnogorski
predsjednik **Filip Vujanović**, pre-
mijer **Željko Šturanović**, predšje-
dnik DPS **Milo Đukanović**, hrvat-
ski predsjednik **Stjepan Mesić**,
premijer **Ivo Sanader**.

Žaljenje što nijesu mogli doći i
čestitke uputili su i ministar za za-
štitu prava pripadnika nacionalnih i
etničkih grupa u Vladi RCG **Fuad
Nimani**, ambasador Crne Gore u
Republici Hrvatskoj **Branko Luk-
ovac**, predsjednica Saborskog od-
bora za manjine van Hrvatske **Iva-
na Sućec-Trakoštanec**, predšje-
dnik HGK **Nadan Vidošević**, žu-
pan splitske županije **Ante Sanader**,
župan Primorsko goranske žu-
panije **Zlatko Komadina**, gradon-
ačelnici: Zagreba **Milan Bandić**,

Podgorice **Miomir Mugoša**,
Rijeke **Vojko Obersnel**, Omiša
Ivan Škaričić, Splita **Zvonimir
Puljić**, Bjelovara **Durđa Adlešić**,
Dubrovnika **Dubravka Šuica**; pre-
dsjednik Međudržavnog hrvatsko-
crnogorskog savjeta **Veljko Bulaj-
ić**, predsjednik Turističke zajedni-
ce grada Zagreba **Vladimir Vel-
nić**, predsjednik Nacionalne zajed-
nice Crnogoraca Hrvatske **Radimir
Pavićević**, direktor Hrvatske tele-
vizije **Mirko Galić**, producent
HRT **Josip Barlović**, urednik
HRT **Branko Uvodić**, predšje-
dnica zajednice Hrvata Makedonije
Snežana Trojačanec, voditeljica
HMI Split **Branka Bezić Filipov-
ić**, voditeljica HMI Rijeka **Vanja
Pavlovec**, predsjednik Crnogorsk-
og kulturnog društva Morača-Kra-
nj **Čedo Đukanović**, direktor Split
Ship management **Ratko Božić**,
direktor HIPO ALPE ADRIA LEA-
SING **Slaven Grizelj**, viša surad-
nica na Hrvatskom institutu za pov-
ijest **dr. Lovorka Čoralčić**. R. HG

Sa izložbe

Posjeta Lukovca

30. 11. 2006. ambasador Crne Gore u Republici Hrvatskoj Branko Lukovac posjetio je Hrvatsko građansko društvo Crne Gore. U razgovoru sa predsjednikom HGDCG dr Ivanom Ilićem i dopredsjednikom Tripom Schubertom iskazana je spremnost da se u potpunosti podrži aktivnost društva u vezi suradnje Crne Gore i Hrvatske, a osobito pitanje osiguranja prostora, otvaranja Hrvatskog kulturnog centra u Kotoru, kao i projekta prezentacije kulture Boke Kotorske u Hrvatskoj.

Posjeta profesora i učenika iz Makarske

12. 12. 2006. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore posjetili su profesori i učenici osnovne glazbene škole iz Makarske. Sa gostima i ravnateljem škole Željkom Vlahom razgovarao je dopredsjednik HGDCG Tripo Schubert. Bilo je riječi o aktivnostima društva, ali je to ujedno bila i prilika da se uspostave kontakti, jer je Makarska grad sa kojim HGDCG želi surađivati.

Delegacija Dubrovačko-neretvanske županije u Boki

13. 12. 2006. u Boki je boravila delegacija Dubrovačko-neretvanske županije. U delegaciji su bili županica Mira Buconić, zamjenik županice Miše Galjuf, direktorica DUNEA- Ane Sindik, članica Poglavarstva Tatjana Šimac Bonačić, suradnica za međunarodne odnose Ida Gamulin, Jany Hansal iz udruga Deša.

Domaćini su bili Hrvatsko građansko društvo Crne Gore i KZU Napredak- Gornja Lastva.

Nakon posjete HGDCG u Kotoru, uz prisustvo generalnog konzula RH u Kotoru Ivana Škarića, delegacija se zajedno sa predsjednikom HGDCG Ivanom Ilićem i dopredsjednikom Tripom Schubertom uputila ka Gornjoj Lastvi, gdje su ih dočekali predsjednik KZU Napredak- Gornja Lastva Zoran Nikolić, tajnica Marija Nikolić...

Posjeta Sekuliću i Mugoši

14. 12. 2006. delegacija Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, predsjednik dr. Ivan Ilić, dopredsjednik Tripo Schubert i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović razgovarali su sa ministrom kulture, medija i sporta u Vladi RCG Predragom Sekulićem, u njegovom kabinetu. Tom prigodom bilo je riječi o nastavku dobre suradnje HGDCG i Ministarstva kulture. Osobito je bilo riječi o rješavanju pitanja otvaranja Hrvatskog kulturnog centra u Kotoru, na čemu je ministar Sekulić rekao da će posebno insistirati u narednom periodu. Delegacija HGDCG je predložila i realiziranje zajedničkog projekta, prikazivanja opere "Ero s onoga svijeta" u suradnji sa Ministarstvom kulture, sa čime se Sekulić također složio.

Delegaciji su se u odlasku na prijem u kabinet gradonačelnika Podgorice Miomira Mugoše pridružili

članovi podružnice HGDCG u Podgorici dr. Svetlana Zeković, Dragica Tomas i dr. Mihailo Kuliš.

U dugom i srdačnom razgovoru sa gradonačelnikom Podgorice dogovoreno je aktivno učešće HGDCG u manifestaciji Dani Podgorice u Zagrebu, planiranoj za drugu polovinu 2007., pomoć u iznalaženju prostora za podružnicu u Podgorici i financijska pomoć za Hrvatski glasnik.

Pomoć HRT dopunskoj nastavi

15.12. 2006. na zamolnicu Hrvatskog građanskog društva Hrvatska televizija je za potrebe dopunske nastave na hrvatskom jeziku u Kotoru i Tivtu napravila VHS presnimke polusatnog programa o Varaždinu, Osijeku, Dubrovniku, Šibeniku, Hvaru, Braču, Korčuli, Rabu, Puli i Istri.

"Bokeljska mornarica 809" otvorila izložbu u Zagrebu

Hrvatska bratovština "Bokeljska mornarica 809" Zagreb, u povodu završne proslave 80. obljetnice djelovanja u Zagrebu, 16. prosinca u HAZU, Zagreb, priredila je svečano otvorenje dviju izložbi:

ČESTITKE

20.11.2006.

u povodu dana grada Tivta Hrvatsko građansko društvo Crne Gore uputilo čestitku **Draganu Kankarašu**, gradonačelniku. U povodu dana grada Kotora upućena čestitka **Maji Čatović**, gradonačelnici.

21.11.2006.

Željku Šturanoviću u ime brojnog članstva Hrvatskog građanskog društva Crne Gore upućena čestitka u povodu izbora za Predsjednika Vlade suverene Crne Gore, uz nadu da će nova Vlada nastaviti zacrtanu politiku uključenja u euroatlanske integracijske procese i pridruživanje Europskoj uniji, i da će dalje jačati multietničke odnose u Crnoj Gori, kao i pružati potporu našem društvu.

22.11.2006.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore uputilo čestitku **Rajku Kuljači**, gradonačelniku Budve, u povodu Dana grada Budve.

23.11.2006.

Živku Kolegi, gradonačelniku Zadra, Hrvatsko građansko društvo Crne Gore uputilo čestitku u povodu Dana grada Zadra i sv. Krševana njegova zaštitnika, sa željom da ovaj dan proslave u dobru i zadovoljstvu, te da nadolazeći dani donesu sreću i boljitak u razvoju grada Zadra i cijele regije. Upućena čestitka i gradonačelniku Bara **Žarku Pavićeviću**, u povodu Dana grada Bara.

19.12. 2006.

upućena čestitka gradonačelniku Podgorice **Miomiru Mugoši** u povodu Dana grada Podgorice.

Slikarsko djelo B. Ivankovića (1815-1898), Retrospektivna izložba od oko 120 slika, ulja platnu - portreta posljednjih jedrenjaka i prvih parobroda na Jadranu, prikupljenih iz muzeja, crkvenih i privatnih zbirki, od Boke Kotorske do Rovinja i Zagreba - Bokeljska mornarica i njeni kapetani - izložba o Bokeljskoj mornarici i njejoj europskoj pomorskoj reputaciji s prikazima istaknutih kapetana u svjetskim zbivanjima onoga doba (put oko svijeta Iva Visina, otvorenje Sueskog kanala s austrijskim carem, putovanje cara Maksimilijana u Meksiko i dr), te zajedniš-

to Boke s Hrvatskom i jedinstvenim onovremenim kulturno-povijesnim prostorom. Ekspoziti su iz Pomorskog muzeja u Kotoru, Povijesnog muzeja u Zagrebu i privatnih zbirki.

Na otvorenju pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Republike Hrvatske i ministra kulture gospodin mr **Bože Biškupića**, bio je nazočan i novi ministar kulture u Vladi Crne Gore **Predrag Sekulić**, gradonačelnici Kotora i Tivta, kulturna delegacija iz Boke Kotorske, gradonačelnik Grada Zagreba, kulturni i diplomatski predstavnici Austrije i Italije, te istaknute osobe iz javnog i kulturnog života.

Izložba ostaje otvorena do 13. siječnja 2007., a tijekom trajanja izložbe, u istom prostoru Gliptoteke održat će se i slijedeće manifestacije: Hrvatski skladatelj Ivan Brkanović, Koncert i prezentacija knjige Sjećanja, povodom 100. obljetnice rođenja, u srijedu 27. 12. 2006. u 18h. Pothvat kapetana Iva Visina, Predavanje prof. **Milenka Pasinovića** iz Kotora, četvrtak 11. 1. 2007. u 18h

Inicijativa za postavljanje spomen ploče

18.12. 2006. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore pokrenulo je inicijativu za postavljanje spomen obilježja na zgradi Bizanti u Kotoru zapovjedniku galije San Trifone Jeronimu Bizantiju i brojnim učesnicima bitke kod Lepanta 1571. iz Boke Kotorske. Zahtjev upućen Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika Kotor, Skupštini opštine Kotor i Ministarstvu kulture i medija u Vladi Crne Gore.

Posjeta izaslanstva Splitsko-dalmatinske županije

21. 12. 2006. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore posjetilo je izaslanstvo Splitsko-dalmatinske županije i voditeljica HMI Split Branka Bezić Filipović.

Oni su uručili 200 poklon čestitki učenika Osnovne škole "Josip Pupačić" iz Omiša, koji su ih svojeručno izradili za vršnjake iz Kotora, Tivta i Bara

Projekti za 2007. godinu

I. PREZENTACIJA DRUŠTVA POD NAZIVOM "BOKELJSKA PRIČA"

Namjera je da ova "priča" obiđe više gradova Hrvatske, obzirom da je naše društvo u prethodnom periodu uglavnom bilo akceptor kulturnih manifestacija iz Hrvatske sa izuzetkom naše prezentacije na Tjednu manjina u Zagrebu 2003. god.

"Bokeljska priča" se sastoji iz slijedećih aktivnosti:

- Izložbe slika hrvatskih Društava u prošlosti, Boka na starim razglednicama, fotografije i rukotvorine naših članova

- Prezentacije naše izdavačke djelatnosti.
- Prikaz putopisa o Boki od Frana Alfirevića
- Prezentacije bokeljske kužine, uz igrokaz «Na kotorskoj pjaceti»
- "Bokeljske noći"- Koncert klape "Bisernice Boke" i VIS "Tri kvarta"

II. MUZIKA I PJESME NE ZNAJU ZA GRANICE

A. Tradicionalne muzičke manifestacije – gostovanje, muzičkih grupa iz Hrvatske

- Tripudansko veče
- Uskršnji koncert
- Božićni koncert

B. Gostovanje muzičkih sastava

- Zagrebačka filharmonija
- "Da te mogu pismom zvati" – Šibenik
- Ženski pjevački zbor «HRVATICA»-Zagreb

III. EDUKATIVNI PROJEKAT

- Ljetovanje djece u Zagrebu
- Nastava na hrvatskom jeziku
- Predavanje na temu: Inkluzivno obrazovanje djece,

- Upis srednjoškolaca na hrvatske fakultete

IV. INFORMATIVNA I IZDAVAČKA DJELATNOST

- Štampanje mjesečno časopisa "Hrvatski Glasnik"
- Štampanje drugog broja "Bokeški ljetopis"
- Mjesečne kontakt emisije na radiju i TV
- Štampanje knjige "Pomorska prošlost Dobrote" od Tonka Tomića

- Štampanje knjige "Zaljev svetih" od Jovana Martinovića

- Ispravljeno reprint izdanje «Poezija i proza Baroka Boke kotorske» od M. Miloševića i don Gracije Brajkovića

V. HUMANITARNO ZDRAVSTVENI PROJEKAT

- Nabavka i podjela pelena za odrasle i hendikepirane osobe

- Rad patronažne službe za stare i nepokretne osobe

- Održavanje naučnog medicinskog skupa "dr.

Karlo Radonjičić"

VI. OBNOVA MANDOLINSKOG ORKESTRA

- Nabava instrumenata

- Formiranje muzičke sekcije

- Organiziranje radionica - instruktaza od strane "Sanctus Domnio"

- Organiziranje donatorskih koncerata za nabavku instrumenata

VII. OTVARANJE HRVATSKOG KULTURNOG CENTRA U KOTORU

- Rješavanje vlasnosti objekta "Dom pomoraca" u starom gradu

- Proces dodjele objekta za definisanu namjenu i smještaj – rad Bokeljske Mornarice

- Donatorski koncerti u Hrvatskoj za obezbjeđenje sredstava

- Aktivnosti na obezbjeđenju sredstava od strane Vlada CG i Hrvatske

VIII. SPORTSKI SUSRETI

- Susret veterana Hajduka i Bokelja, Arsenala i Mornara

- Uskršnji Turnir mladih kategorija u vaterpolu iz Hrvatske i Boke Kotorske

IX. DANI HRVATSKOG FILMA U CRNOJ GORI

- Sedam filmova u sedam dana u sedam gradova Crne Gore

X. IZRADA I POSTAVLJANJE BISTE ANDRIJI ZMAJEVIĆU

XI. POSTAVLJANJE SPOMEN OBILJEŽJA POGINULIM BOKELJIMA I NADBISKUPU BARSKOM IVANU BRUNU U BICI KOD LEP- ANTA 1571. GODINE

XII. ORGANIZIRANJE RADIONICA NA TEMU «KAKO DO BIZNISA»

XII. OSTALE AKTIVNOSTI

- Susreti sa hrvatskim Društvima van Hrvatske

- Izložba "Sport u Boki na slikama do 70-ih godina XX vijeka"

- Organiziranje hodočašća i studijskih putovanja

- Bratimljenje tradicijskih viteških organizacija: Sinjska alka - Bokeljska Mornarica- Kumpanija iz Korčule

- Saradnja gradova Festivala djeteta - Šibenika i Kotora

- Formiranje sekcije mladih

- Obilježavanje Dana Društva

- Božićni domjenak

- Godišnja Skupština

- Suorganizacija naučnog skupa "Identitet povijesne i kulturne baštine Crnogorskog primorja

- Donatorski skup gospodarstvenika u Zagrebu

OPŠTINA KOTOR

*Merry Christmas & Happy New Year
Srećni Božićni i Novogodišnji praznici*

ŽELI VAM

OPŠTINA KOTOR

I ove godine održane brojne manifestacije u povodu Božićnih blagdana

Radost novog početka

*Sa mise u Katedrali
Sv. Tripuna*

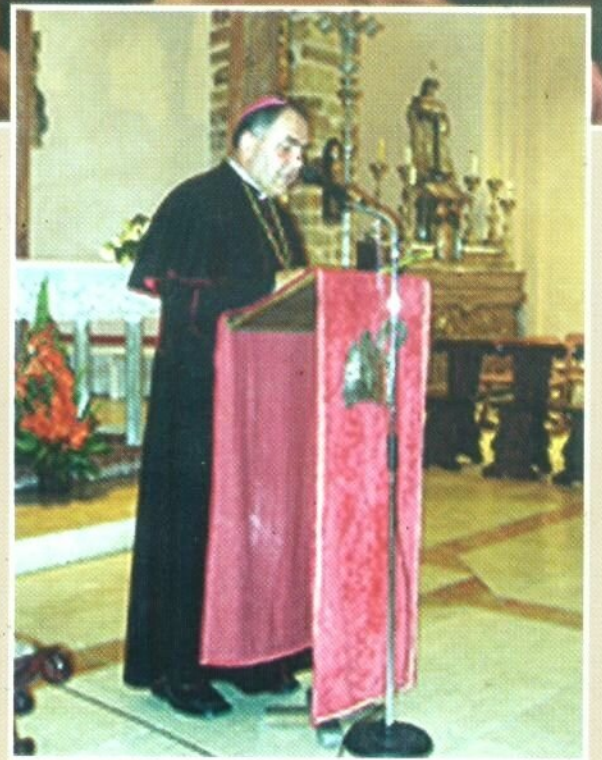
Božićna poslanica

Mons. Ilija Janjić, biskup kotorski, u božićnoj poslanici srdačno pozdravlja sve ljude dobre volje i, između ostalog, kaže:

“Ove Božićne dane razmišljajmo što je sve Bog učinio za nas, da nam je poslao svoga Sina Jedinorođenca, da uzme našu ljudsku narav i da nas uzdigne iz blata. U nama ne bi smjela prevladati kratkoročna radost, što je nudi ovaj moderni svijet u svim svojim nijansama zavodljivosti. A opet svi znamo da nakon konzumiranja takvog hedonizma slijedi stid, gorčina i razočarenje. Evo nam blagdana Božića, evo nam najvećeg i najboljeg životnog prijatelja – Novorođenog Krista iz Betlehema, koji nam želi i može pomoći da doživimo duboku unutarnju radost svog srca i koji nam može dati smjernice za osmišljavanje naših života. Znamo, da bez

Njega je veliki mrak, očaj i strah pred životom, a s Njime svjetlost, nada i sigurnost a na kraju punina osmišljenog života. Sa Novorođenim iz Betlehema trebali bi izmijeniti sebe, naše obitelji, društvo i svijet u kojem živimo. Europu prema kojoj još uvijek neke države teže kao Hrvatska, Crna Gora i mnoge druge također čekaju i brojne promjene. Europa može biti sigurna, sretna i perspektivna ako u svoj Ustav unese neprolazne vrednote kojima je autor Bog, a koje je svojim dolaskom u ovaj svijet potvrdila druga Božanska osoba, Bogočovjek Isus Krist.

U ovom svijetu, u ovoj Europi bi trebale nestati prijevare, nepravde, trebao bi nestati veliki jaz između bogatih i siromašnih, trebala bi nestati korupcija i strah življenja, trebalo bi nestati psihičkih nape-

tosti i depresija, trebalo bi nestati posezanja za oružjem, terorizma, trebalo bi nestati svih prirodnih zastranjenja što se ponegdje osjećaju prisutna kod pojedinaca, u obiteljima i društvu. I puno toga ima što bi trebalo nestati. Instant rješenja nisu ispravna rješenja i ne dovode do sreće, jer svoju sreću i uspjeh u životu traže kupovinom novca. Na instant rješenja se okreću oni koji žele imati više, obično takvi novac ne zarađuju

vlastitim trudom i radom, nego u kladionicama, lutriji, pljački, nasljedstvu i ženidbama sa bogatim osobama. Takvima rad nije opcija, a od okoline, počevši od najbližih: roditelja, prijatelja...očekuju da im se riješe svi problemi. Kršćani će reći: Nije to ispravan način življenja! Jer takvim načinom neće se smanjiti nepravde u društvu, nego će se još više povećavati. Takvim životom čovjek ne postaje sretniji, nego se sve više upleće u mrežu raznih nezadovoljstava.

Sva naša životna rješenja naći ćemo u Novorođenom Kristu, koji jedini čovjeka može iskreno usrećiti, obradovati i ispuniti ga puninom mira. On nas zove da mu se okrenemo i ne samo da mu ovih dana zapjevamo ustima, nego da mu zapjevamo svojim srcem i svojim životom. Na takvu radost i takvu životnu pjesmu upućuju nas, kao što smo to vidjeli na početku ove poslanice, anđeli, pastiri, Josip i Marija.

Sretan Božić želim svima vama, braćo i sestre, svima koji ste Krista zavoljeli i prihvatili, i svima koje susrećete. Također, sretan Božić želim i braći pravoslavcima, koji će uskoro slaviti istu stvarnost Kristova rođenja po starom Julijanskom kalendaru”.

Božićni blagdani

„Prosinac je planetarno u znaku Božića, bez obzira čak i na religiozne sisteme koji na određenim dijelovima planete nisu kršćanski.

Božić je postao na neki način civilizacijska tekovina. Proslavlja ga i Japan.

Isusovo porođenje! U čemu je tajna ekumenske dimenzije tog blagdana? Mogli bi reći planetarna dominacija zapadne kulture koja je ipak dominantno kršćanska; mogli bi tvrditi medijska popularnost raskošnog folklora koji Božić prati, počevši od božićne jelke i ukrasa, pa preko božićnih muzičkih hitova, sve do bezbroj specijaliteta koji se

obrušavaju na naše trpeze“. Tako je o Božiću govorio pokojni don Branko Sbutega.

Prosinac je u Boki i ove godine bio u znaku Božića; u povodu blagdana održan je niz manifestacija.

Počelo je koncertom klape Vokalisti Salone, 8. prosinca u katedrali Sv. Tripuna u Kotoru i 9. prosinca u Domu kulture “Gracija Petković”, već tradicionalno u organi-

Nakon toga, 15. prosinca, u organizaciji Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, a pod pokroviteljstvom Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Kotoru, u koncertnoj dvorani Muzičke škole u Kotoru održana je izuzetno posjećena promocija knjige “Samomoru virujen” autorice Tonke Alujević iz Splita. O knjizi je govorio kapetan Slavko Ivanović, a

Koncert Gradske muzike Kotor

zaciji INA Crna Gora i pod pokroviteljstvom Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Kotoru.

Već 13. prosinca u Domu kulture “Gracija Petković” u Tivtu održan je koncert muške klape Otok iz Dubrovnika, u organizaciji Hrvatskog građanskog društva Crne Gore i KZU Napredak Gornja Lastva. Koncert je dar Dubrovačko – neretvanske županije.

prikazan je i putopis HRT „Mediterranski krug“ s kadrovima iz Crne Gore u kojima se pojavljuje pokojni don Branko Sbutega, kojem je autorica posvetila ovu večer. Promociju je u ime organizatora HGDCG otvorio dopredsjednik Tripo Schubert, a nazočne je pozdravio i biskup kotorski mons. Ilija Janjić i generalni konzul RH Ivan Škarić.

Predstavnici HGDCG uručili poklone djeci u Kotoru

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, podružnica u Baru, organiziralo je 20. prosinca koncert zbora Sv. Mateja iz Dobrote u Dvorcu kralja Nikole.

Izložba "Hrvatska glazbala u vremenu i prostoru" otvorena je 21. prosinca u galeriji Ljetnjikovac Buća u Tivtu. Organizatori su bili Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Centar za kulturu Tivat, Hrvatska matica iseljenika Zagreb, a pod pokroviteljstvom Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Kotoru i Ministarstva kulture Republike Crne Gore.

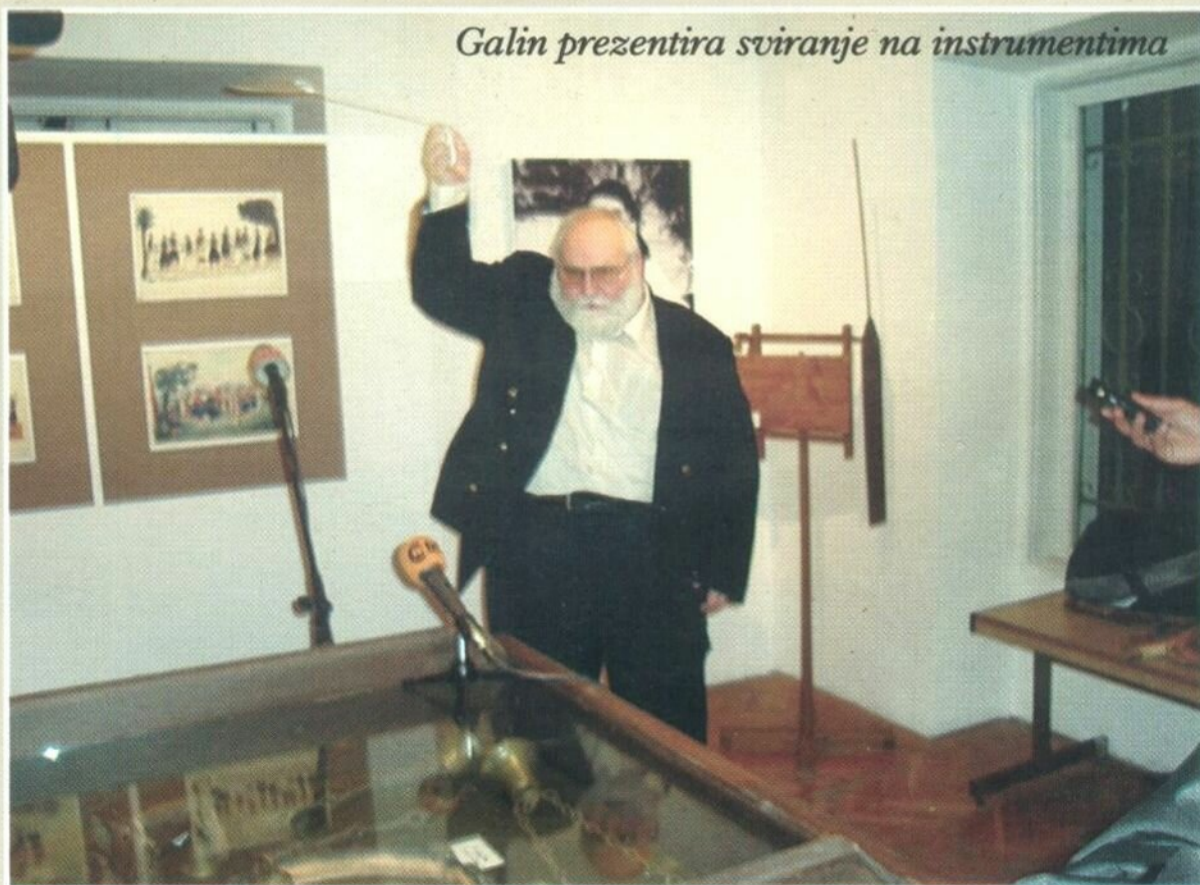
Prisutne je pozdravila tajnica HGDCG Marija Nikolić, a izložbu je otvorila pomoćnica ministra za kulturu Dragica Milić. O izložbi su govorile direktorica Centra za kulturu Tivat Milena Radojević i Melita Matijević iz Hrvatske matice iseljenika Zagreb.

Autor Krešimir Galin govorio je o izloženim eksponatima i demo-

nstrirao sviranje na instrumentima.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore 21. prosinca posjetilo je izaslanstvo Splitsko-dalmatinske žu-

panije, predsjednik Odbora za iseljeničtvo iz Omiša Pero Škarica, Tomislav Alupović iz Starog grada na Hvaru, član Odbora, i voditeljica HMI Split Branka Bezić Filipović.

Galin prezentira sviranje na instrumentima

Oni su uručili 200 poklon čestitki učenika Osnovne škole "Josip Pupačić" iz Omiša, koji su ih svojeručno izradili za vršnjake iz Kotora, Tivta i Bara.

Svečanu podjela poklona uz Djeda Mraza Hrvatsko građansko društvo organiziralo je 23. prosinca u Kotoru, dok je uručenje poklona u Baru organizirano 25. prosinca.

U Sali centra za kulturu 23. prosinca održan je jedanaesti novogodišnji koncert Gradske glazbe Kotor.

Publika je uživala u izvođenju fantazije "Karmen" soliste na trubi Adama Cuce, napolitanske muzike u interperaciji soprana Marine Cuce, Mocartovom "Turskom maršu"... Svaki novogodišnji koncert Gradska muzika Kotor završava Radetskym maršom Johanna Straussa.

Svi su pjevali s njima poznate stihove: „Da te mogu pismom zvati ja bi piva ne bi staja, da se stara ljubav vrati ne bi pismi bilo kraja...“

U nedjelju, na Badnji dan 24. prosinca, Papa Benedikt šesnaesti pozvao je ljude diljem svijeta graditi miran i pravedan svijet i svladati predrasude.

„Isus je došao za svakoga od nas i načinio nas braćom“, poručio je papa tijekom tradicionalnog blagoslova vjernicima okupljenim na Trgu Svetog Petra.

Papa je rekao kako ljudi moraju težiti nadići predrasude, srušiti barijere i ukloniti kontraste koji dijele ili, još gore, okreću osobe jedne protiv drugih, kako bi zajednički izgradili svijet pravde i mira.

Mons. Ilija Janjić, biskup kotorski, uputio je božićnu poslanicu, u katedrali Sv. Tripuna održana je jutarnja sveta misa, a navečer i polnoćka uz prisustvo brojnih vjernika.

Za Božić, 25. prosinca, održane su svete mise u svim župama kotorske biskupije.

Božićni koncert Katedralnog zbora Sv. Tripun priređen je 26. prosinca, a zbor Sv. Mateja božićni koncert održao je 30. prosinca u istoimenoj crkvi u Dobroti. **T.P.**

*Sa promocije knjige
Tonke Alujević*

Sa koncerta u Baru

Uručivanje poklona u Baru

*Vesele Božićne blagdane i sretnu Novu
2007. godinu čitateljima Hrvatskog
glasnika poželjeli su:*

Pansion "PANA"

Antun-Pana Milosevic
Sv.Eustahije 253
Kotor Crna Gora
Tel:082333306 -301204-
Faks 082333307
Mobilni 069086933 -
E.mail panamilosevic@cg.yu

fotoparteli
digital

FOTO PARTELI DIGITAL
Stari grad, Kotor
082/302-560 ; 325-924

www.fotoparteli.com
FULL DIGITAL SERVICE

CONFIRM d.o.o.

poduzeće za knjigovodstvene usluge
Đačka bb Tivat

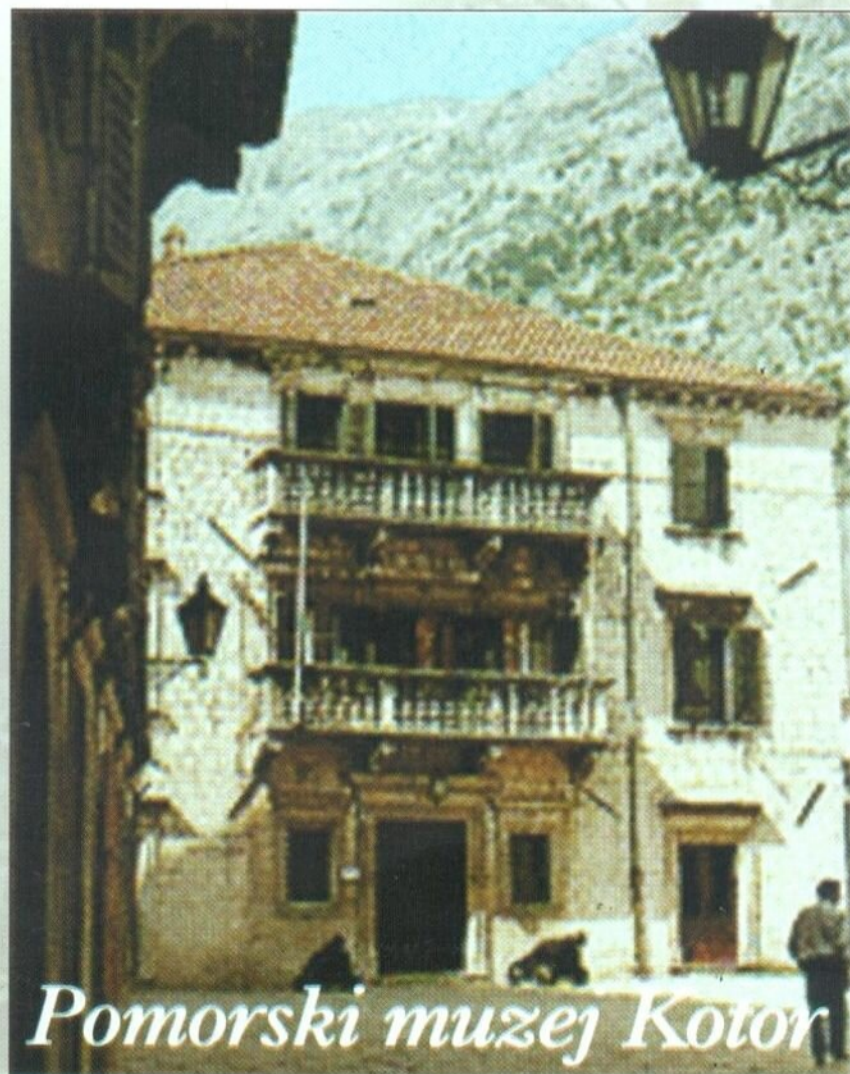
Portal gradnja d.o.o

društvo za projektiranje
i gradnju Tivat

Čatovića Mlini

konoba Čatovića Mlini
Morinj, Boka Kotorska; tel: 082 - 373 030

TRONI computers

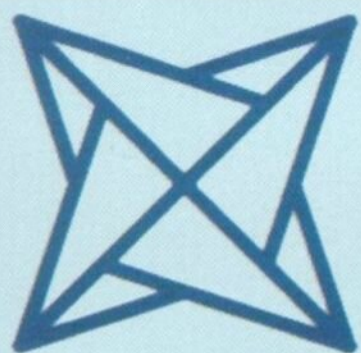

Pomorski muzej Kotor

INA CRNA GORA

AdriaMare

D.O.O. Kotor

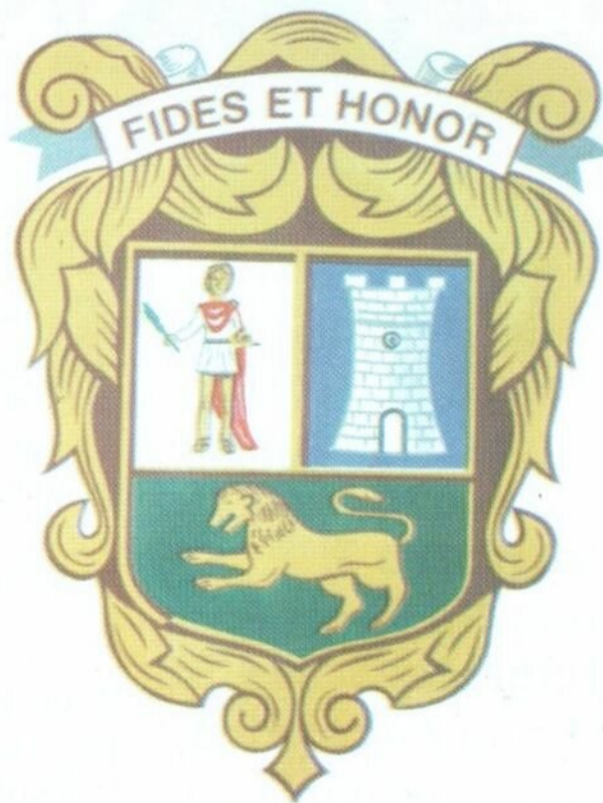
*KZU Napredak
Gornja Lastva*

ZU Bogdašići

*KONSTRUKTOR -
INŽENJERING d.d. Split*

REDAKCIJI HRVATSKOG GLASNIKA I HRVATSKOM
GRAĐANSKOM DRUŠTVU CRNE GORE PRISTIGLE
SU BROJNE ČESTITKE IZ HRVATSKE I CRNE
GORE, OD NAŠIH SURADNIKA, INSTITUCIJA,
GRADOVA, ŽUPANIJA... SVIMA SE ZAHVALJUJEMO
I ŽELIMO IM USPJEŠNU 2007. GODINU.

BOKELJSKA MORNARICA

Advent u srcu Zagreba: Trg Bana Jelačića

JEDAN DAN U ZAGREBU: *Advent, veselje, smjeh, fobije i neuroze*

Čarolija iluzija

Zagrebački gradski oci ove su godine za ukrašavanje izdvojili rekordnih 6,2 milijuna kuna. Advent u srcu Zagreba počeo 3. prosinca. Na Trgu Bana Jelačića postavljena pozornica, adventske kućice, izlog božićnih jaslica...

Iako sam u Zagreb stigla na Svetog Nikolu, 6. prosinca, grad je već bio okičen u božićno ruho.

Zagrebački gradski oci ove su godine za ukrašavanje izdvojili rekordnih 6,2 milijuna kuna, što je za milijun i pol više nego lani.

Advent u srcu Zagreba počeo je 3. prosinca i traje do Božića. Na Trgu Bana Jelačića postavljena je pozornica, adventske kućice, izlog božićnih jaslica... Adventske kućice sa prepoznatljivim suvenirima postavljene su u i centralnim gradskim ulicama.

- Krenuli smo u taj program prije četiri godine, kada smo napravili prva adventska događanja u Zagrebu, kazala je za Hrvatski glasnik direktorica Turističke organizacije grada Zagreba **Amelia Tomašević**.

Napravljen je vijenac oko Manduševca, postavljena bina, kazalište komedija osmislilo program...

- Ove godine je osmišljavanje programa preuzeo gradski Ured za kulturu, rekla je Tomašević.

U Turističkoj zajednici sumiraju rezultate godine na izmaku. Direktoricu sam upitala za planove u

2007.

- Što više promocija u inozemstvu, na ciljanim tržištima, oživljavanje turističke ponude, potpora projektima razgledanja grada - kočijom, tramvajem, balonom, avionom... Neki će projekti biti redovni, neki po narudžbi. Planiramo i projekt hodajućih turističkih informatora. To su grupe

*Čestitka gradonačelnika
Zagreba*

Obilje sreće i zdravlja

Tog dana uspjela sam razgovarati i sa prezauzetim gradonačelnikom Zagreba Milanom Bandićem.

- Svim Hrvatima u Crnoj Gori i svim ljudima dobre volje i prijateljima Crne Gore i Crnogorcima želim obilje sreće za božićne i novogodišnje blagdane, da u toplini svoga doma dožive istinsku puninu sreće i zadovoljstva. A ono što želim svima je puno, puno zdravlja, jer je to preduvjet za bilo kakav napredak, poručio je Bandić.

mladih ljudi koje šeću rutama gdje se nalazi mnogo turista, koji će informacije susresti - na putu.

U Zagrebu i okolici postoje amaterska kulturno umjetnička društva koja pomažemo. Oni se šeću u nošnjama dijele kolače i jabuke, pjevaju. U planu je puno festivala tijekom ljeta, za turiste i građane. Pomenuću i borbu protiv grafita. To je negativna, a ne simpatična umjetnička pojava, koje čak ni crkve nisu pošteđene, ispričala nam je Tomašević.

U Turističkoj zajednici saznala sam i da će djecu u Zagrebu ove godine obradovati pravi - finski Djeda Mraz!

Ne znam da li se uplašio konkurencije, ali dok uživam u proljet-

Red za kobasice

Jedan od brojnih Djeda Mrazova

nom suncu u prosincu na Trgu Bana Jelačića, pomalo nestvarno mi djeluje Djed Mraz koji dijeli poklone djeci i na stalnoj je mobilnoj vezi sa nekim imaginarnim snabdjevačem slatkišima.

U improviziranom kafeu na Trgu miriše kuvano vino i kobasice za koje se čeka red. I tu, i dok čekaju tramvaj, na rasprodajama svega i svačega... Zagrepčani čitaju dnevnu i periodičnu štampu.

Pridružujem im se, naravno. Psiholozi savjetuju: treba podvući crtu ispod godine koja je na izmaku i donijeti neopozive odluke kojih se morate držati u novoj 2007 (zar moram!).

Sjetih se riječi poznatog autora humorističnih kolumna:

I eto, stiže još jedan Božić, taj po svemu osobit blagdan, kada okruženi najbližima uživamo u stoljećima staroj tradiciji bjesomučnog

traženja parkinga. Moja obitelj i ja jednostavno uživamo u tome da osobu koja je upravo izašla iz shopping centra pratimo kao što su prije 2006 godina tri kralja tjedan za tjednom pratila zvijezdu, koja ih je na kraju odvela do njihovog parkirnog mjesta.

Fenomenom božićnih fobija i

neuroza nitko se još nije zaozbiljno pozabavio, iako o njima slušamo na svakom koraku. Sve je više ljudi koji bi bili nekako najsretniji da cijelu tu božićnu histeriju mogu jednostavno prespavati.

Djed Mraz sa mobilnim telefonom podsjeća vas da ste odrasli. Užasnuti shvatate da umjesto blaženog

osjećaja sreće iz djetinjstva, u njemu vidite nekog ko naručuje još jednu količinu paketića iz obližnjeg tržnog centra i da navečer trlja umorne noge, ali zadovoljno trlja ruke.

Od iluzije do paranoje... Strašno!!!

A kad se sa jednog od brojnih domjenaka vratite kući, na kanalu RTL dočekaju vas stanari jednog od najpoznatijih televizijskih reality showova na svijetu - Big Brother.

- Ja, ti, on, ona, ono, mi, vi, oni. To su ti hrvatski padeži!

Tako je šarmantna Riječanka Violeta pokušala Yameisy objasniti gramatičku problematiku.

- Kol'ko sam ja knjiga pročitala... ja sam ono... astronaut!, kaže Lea.

Nikša Tanji: Na hrvatsko-bosanskoj granici srušio se avion. Gdje ćeš pokopati ranjene? Tanja: U Sloveniji! Stara fora, zagonetka, pitalica, koju su vam barem jednom u životu pokušali prodati, sustigla je i stanare. Nažalost, Tanja nije prošla pokazavši da bi ona zakopala žive.

I dok tonem u san, i podvlačim crtu ispod ovog dana, nestaje paranoja i poželim da mi Djed Mraz u narednoj godini obezbijedi bar jedan prelet avionom.

Makar zbog dovoljno mjesta za parking. **Tamara Popović**

Dobre želje za 2007.

Manifestacija "Dani Podgorice u Zagrebu" biće održana u drugoj polovini 2007. godine.

Sa predsjednikom Turističke zajednice grada Zagreba Vladimirom Velnićem, direktoricom Ameliom Tomašević, tajnikom Franjom Tomšićem razgovarala sam o utiscima koje su ponijeli iz Crne Gore, nakon manifestacije "Dani Zagreba u Podgorici" održane u listopadu.

- Crna Gora je veličanstvena. Oduševio me hotel Best Western Premier u kojem smo bili smješteni; ljepota, elegancija, luksuz broda kojim smo plovili Skadarskim jezerom, gdje je, na moje veliko iznenađenje, hrana poslužena u prvorazrednom porculanu i srebrenini, hotel Crna Gora sa svojim visokim stropovima..., priča direktorica Amelia Tomašević.

Ljudi su predusretljivi i ljubazni, Podgorica prijatno iznenađenje, aerodrom odličan...

- Crna Gora ide velikim koracima u kraljevsku budućnost, uz dobre želje da se to ostvari ocijenila je direktorica Tomašević.

Svim čitateljima Hrvatskog glasnika u ime TZ Velnić, Tomašević i Tomšić poželjeli su sretne božićne blagdane i uspješnu Novu 2007. godinu.

Otočić Sv. Juraj postojao je prije nego su bendiktanci tu zakoračili

Tajne otoka mrtvih

Peraški školji Sv. Juraj i Gospa od Škrpjela su neodvojivo povezani sa povijesnim, pomorskim i kulturnim razvojem Perasta, sa kojim zajedno čine najčarobniji dio Bokokotorskog zaliva.

“Mir, pun hladne zadivljenosti pred najdubljim otkrivenjima tišine, tu me uvijek ispunjavao kao pomisao na nezemaljske ekstaze i spajanje s nebom davnih monaha. To je mir stvoren za ljude koji su prezreli svijet i dorasli da utonu zauvijek u apsolutnu samoću... Na ostrvu čempresa pred Perastom osjeća se dah legendi, duh vjekova, svemoć smrti...” Ovo je jedan od mnogih pjesničkih zapisa u susretu sa otokom pred Perastom, na kome se nalazi staro peraško groblje.

Istim emocijama zrači i jedno od najpopularnijih likovnih djela romantizma “Otok mrtvih” švajcarskog slikara Arnolda Beklina, koji je, vjeruju mnogi, baš ovdje pronašao inspiraciju.

Ne sluti se u melanholiji i tišini, u susretu sa njim iz Perasta ili ploveći kroz Verige koliko je mijena prohujalo i koliko tajni skriva ostrvo Sv. Jurja ili popularnijeg imena Sv. Đorđe. Ime duguje svecu kome je posvećena crkva.

Ovaj komadić kopna pred Perastom, po predanju i navodima starih hroničara: Orbinija, Balovića, Zmajevića i drugih, bio je od antičkog vremena, zbog svog strategijskog položaja, mjesto gdje su Iliri i Rimljani podizali utvrde za odbranu Risna i povjerili ih Peraštanima na čuvanje. U kasnijim epohama venecijanske, francuske i austrijske vladavine, na ovom malom prostoru bila su vojnička utvrđenja, gradile se fortifikacije sa stražarnicama, kulama i puškarnicama, a paljba iz topova i miris baruta skrnavio mir grobova, u kojima

počivaju slavni moreplovci.

Sačuvani fragmenti kamene plastike i arhivske vijesti svjedoče da su redovnici Svetog Benedikta na malom školju pronašli tišinu za svoje molitve i podigli jednu od najstarijih opatija (vanjski zid, apside, fragment kamene plastike, pleter). Prvi arhivski pomen je iz 1166. Opat Svetog Jurja prisustvuje posvećenju crkve Sv. Tripuna u Kotoru (mada se prema sačuvanim fragmentima kamene plastike postojanje opatije datira u IX vijek).

Patronat nad samostanom i ostrvom, kao i njenim mnogim bogatim posjedima, imali su Kotorani, a opati su bili kotorski plemići, a tokom srednjeg vijeka, što je bio razlog čestih sporova između Kotora i Perasta, koji će biti razriješeni 1634. od kada opata Sv. Đorđa bira Veliko vijeće grada Perasta, po odluci Mletačkog senata.

Srednjovjekovni samostanski kompleks sa crkvom, koju je freskama ukrao u XVI vijeku slikar Lovro Dobriučević, srušen je u velikom potresu 1667. godine, koji je opustošio Kotor, Dubrovnik, i druge primorske gradove. Uništene su oltarske sl-

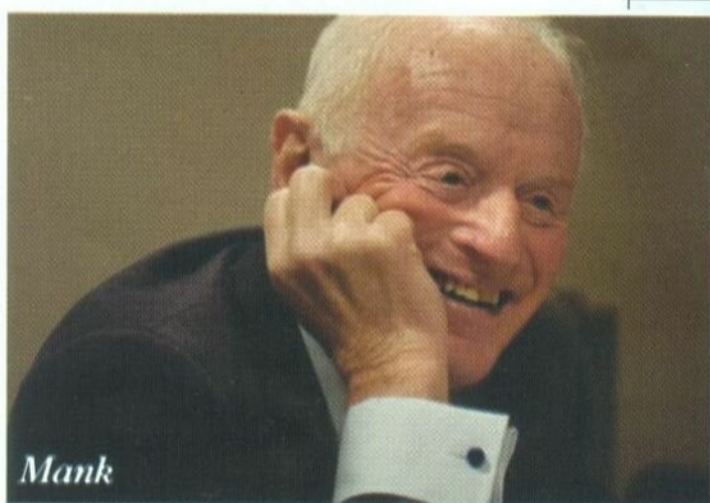
ike i stare knjige, stradalo je nekoliko Peraštana, okupljenih na uskršnjoj misi, a opat Andrija Zmajević je bio povrijeđen.

Današnji izgled rezultat je mnogih popravki i rekonstrukcija, a najviše onih iz 1914. kada su izvršeni radovi na crkvi, popravljane grobnice u unutrašnjosti, uređena kamena ograd... Crkva je jednobrodna građevina sa kvadratnom apsidom, sa zvonikom sa horizontalnim vijencem i piramidalnim završetkom. Unutrašnjost kapele odudara od raskoši peraških crkava Sv. Nikole i Gospe od Škrpjela. U crkvi su grobnice poznatih peraških porodica, a sve do 1866. na školju je bilo peraško groblje. Grbovi i natpisi u kamenu pokazuju nam da su tu sahranjeni slavni pomorci, junaci, kao Marko Martinović, Vicko Bujović, Zambele, Krilovići, Vidovići, Mazarovići, Štukanovići, Smilojevići... Bogatstvo heraldike, u kamenu majstorski isklesanih grbova i poneko ime ili smjieran zapis ili samo kamena ploča, bez znaka i pomena, za peraške patricije, ugledne opate, kapetane, mornare, ribare, težake, za peraške ljubavnike...

Marija Mihaliček

Da li je pokretna imovina Arsenala ulog kanadskog milijardera za dokapitalizaciju brodogradilišta

Mank već zaradio dva milijuna eura

Mank

Uz oko 280 tisuća kvadrata infrastrukturno izuzetno opremljenog zemljišta na najljepšem dijelu obale Tivta i oko 90 tisuća metara četvornih zgrada u Arsenalu, kanadski biznismen za sumu od 3,26 milijuna eura, dobio i tehničku opremu vrijednu 5.476.975 eura

Privatizacija MTRZ „Sava Kovačević“ iz Tivta prodanog kanadskom milijarderu **Piteru Manku**, a koju Vlada označava kao jednu od najznačajnijih u novijoj povijesti Crne Gore, otkriva ovih dana još jednu svoju kontroverznu dimenziju koja potvrđuje zašto je Mank zapravo jedan od najuspješnijih poslovnih ljudi svijeta.

Čovjek koji je početkom pedesetih godina prošlog stoljeća kao siromašni emigrant iz Mađarske stigao u Kanadu, gdje je kasnije izgradio ogromno poslovno carstvo koje čine najveći svjetski proizvođač zlata, tvrtka „Barrick Gold“ i velika korporacija za promet i razvoj nekretnina „Trizec Hahn“, u pregovorima s Vladom Crne Gore dobio je izuzetno vrijedne nekretnine tivatskog vojnog brodogradilišta za samo 3,26 milijuna eura.

Nezadovoljstvo tako malom cijenom, koju Crnogorci ni nakon skoro godinu dana pregovora sa Mankovim timom nisu uspjeli povećati ni za cent, izrazili su gradonačelnik Tivta i član tenderske komisije **Dragan Kankaraš**, kao i najveći dio tivatske javnosti, a ni u Vladi nisu uopće bili oduševljeni tvrdokornošću Kanadana da ne povisi početnu i pokazalo se, jedinu novčanu ponudu.

Međutim, priči o cijeni Arsenala ovdje nije kraj - uz oko 280 tisuća kvadrata infrastrukturno izuzetno opremljenog zemljišta na najljepšem dijelu obale Tivta i oko 90 tisuća metara četvornih zgrada u Arsenalu, kanadski biznismen je u „crnogorskom poslu desetljeća“, za sumu od 3,26 milijuna eura, dobio usput još i tehničke opreme vrijednosti 5.476.975 eura. Toliko naime, iznosi procijenjena vrijednost ukupno 174 stavke s popisa pokretne imovine Arsenala koju će zadržati novi vlasnik, a u koji smo ekskluzivno imali uvid.

Oprema koja je dovoljna za funkcioniranje jednog vrlo respektabilnog brodogradnog kapaciteta, a čime se Mank na lokaciji Arsenala ne želi baviti, jer će MTRZ pretvo-

Arsenala još nema u katastru

Činjenica da je Mank za 3,26 milijuna dobio nekretnine i 5,5 milijuna eura opreme Arsenala, nije jedina kontroverza ovog posla. Žureći da ga zaključi, Vlada je definirala kako formalno Kanadanima neće prodati zemljište na kojemu se nalazi Arsenal, već će ga dati u zakup koncesijom na tri puta po 30 godina iako za to nema zakonskog uporišta. Važeći Zakon o morskome dobru Crne Gore naime, uopće ne poznaje termin koncesije, a čitav kompleks Arsenala inače, leži u pojasu morskog dobra. Jedna od obveza koje Vlada mora ispuniti do zatvaranja potpisanog ugovora sa Mankom na proljeće naredne godine je i da u katastru nekretnine Arsenala uknjiži na sebe, odnosno državu Crnu Goru. To zapravo znači da crnogorska Vlada tijekom višemjesečnih pregovora i zaključenja ugovora o privatizaciji Arsenala, uopće formalno-pravno nije bila vlasnik tivatskog vojnog brodogradilišta, već je Peteru Manku prodavala tuđu imovinu.

riti u ekskluzivni nautičko-turistički centar i marinu za mega jahte, otvara i pitanje za što će je vješti kanadski biznismen iskoristiti.

Novi vlasnik Arsenala zadržat će oba plutajuća doka – veliki kapaciteta 12 tisuća tona i mali kapaciteta 3.500 tona, sinhro-lift kapaciteta 900 tona, oba remorkera, četiri peniše za naftu i ulje, niz raznih tokarskih strojeva, bušilica, rendisaljki, brusilica, cirkulara, glodalica, dizalica raznih kapaciteta, crpki, kompresora, elektro-agregata, diz-

el-električnu centralu, spremnike za naftu, ulje i komprimirani zrak, strojeve za ručno savijanje lima, korpice za prenos ljudi i tereta, ultrazvučne aparate za mjerenje debljine limova, rendgen aparat za kontrolu varova, portafluks aparat za magnetno ispitivanje, više dinamometara i mikrometara, protupožarno vozilo i vatrogasnu opremu.

Upućeni u ovu problematiku navode dvije moguće opcije – prvu, u kojoj će Mank po receptu već oprobano u Tivtu, za relativno nisku

cijenu kupiti manji dio dionica Jadranskog brodogradilišta Bijela za koje je načelno pokazao zanimanje, pa bi onda opremu iz Arsenal iskorištio da dokapitalizacijom dođe do većinskog paketa dionica Bijele. Druga varijanta je da Mank opremu jednostavno proda i njome podmiri jednu od ugovornih obveza u aranžmanu Arsenal prema crnogorskoj strani – uplatu Općini Tivat kao dodatnog vida garancije na poseban eskrou račun sume od 5 milijuna eura.

„Ne znam i zaista ne bih špekulirao zbog čega se kupac opredijelio da zadrži baš ovu pokretnu imovinu Arsenal. Način na koji je bio koncipiran tender za privatizaciju MTRZ uopće nije ni predviđao mogućnost da mi kao prodavci zadržimo bilo što od pokretne imovine, pa nam je Mank zapravo napravio ustupak time što je u ukupnoj procijenjenoj vrijednosti, oko 40 posto tehničke opreme Arsenal ostavio državi Crnoj Gori – kazao je tim povodom „Vijestima” gradona-

čelnik Tivta i član Tenderske komisije **Dragan Kankaraš** podsjećajući da je inicijativa za izuzimanje pokretne imovine iz aranžmana prodaje Arsenal Manku potekla iz Tivta u poodmaklom stadiju pregovora „zbog čega je dobivenih 40 posto opreme pozitivan pomak“.

Kankarašu ovdje zaista treba vjerovati na riječ – način na koji je Vlada Crne Gore u jesen prošle godine koncipirala tender za privatizaciju MTRZ zapravo je bio kao nacrtan za Manka i njegovu poslovnu ideju koju je još u svibnju 2005. godine izložio u susretu s tadašnjim crnogorskim premijerom Milom Đukanovićem. Stoga je na kraju Kanadaninova off-shor tvrtka „PM Securities“ bila i jedina koja je poslala ponudu na tender koji je eksplicitno predviđao pretvaranje tivatskog vojnog brodogradilišta u marinu. „PM Securities“ koji nije imao konkurenciju nekog drugog ponuđača, ojačan Mankovim nedvojb- enim ugledom u zapadnom poslovnom svijetu i obećanjem investici-

ja vrijednih stotine milijuna eura, zatim je u pregovorima praktično bio taj koji je diktirao uvjete prodavatelju – Vladi Crne Gore, željnoj da dovede jednog tako renomiranog investitora sa zapada.

„Nemam komentar. Mank je po tenderu mogao pokupovati bukvalno sve u Arsenalu osim nas radnika i uopće se nije morao odreći ovih oko 1.500 nomenklaturnih stavki, odnosno oko 40 posto pokretne imovine koja je ostala našem poduzeću i Vladi kao prodavatelju. Zašto je izabrao baš ovo što je izabrao, zaista ne znam, kazao nam je predsjednik sindikata Arsenal **Dragan Miljanić**. Sindikat je inače, prilikom prodaje Arsenal tražio od Vlade da ne pristane na cijenu manju od 80 milijuna eura u čemu ih je jednoglasno podržala i SO Tivat, ali se tenderska komisija kojom je predsjedavao tadašnji ministar uređenja prostora Boro Vučinić, na kraju pregovora nije ni primakla tom iznosu.

Siniša Luković

Čuvajmo šume od požara
a prirodu od zagađenja
dok šume dišu i mi ćemo disati

Nafpaktos, Grčka

Inicijativa za obilježavanje jubileja bitke kod Lepanta

Zaboravljeni junaci

Prije 435 godina odigrala se bitka između kršćanske Svete Lige i moćne Turske kod Lepanta, koja je usmjerila tijek povijesti

Bitka kod Lepanta očima umjetnika

Početkom 2006. uspostavljena je suradnja s čelnicima Hrvatske stranke, sve značajnije parlamentarne stranke u Republici Hrvatskoj. Dogovoreno je neka dr. **Tonči Tadić**, saborski zastupnik, Hvaranin, održi u Kotoru predavanje o bici kod Lepanta i pokrene inicijativu za obilježavanje tog povijesnog događaja. Obilježavanje Jubileja našeg Društva 24. studenog 2006. godine bila je prava prilika to i objaviti.

Bici kod Lepanta (talijansko ime za grčki grad Nafpaktos na ulazu u Patraski zaljev), prethodila su turska osvajanja gradova zadarske provincije do Albanije.

U kolovozu 1571. godine Turci su napali Ulcinj s 30 galija i okružili ga. Grad se predao nakon osmodnevne borbe. Aleksandro Donatto, barski providur, vidjevši kako je pao Ulcinj, preda gradske ključeve Ahmet – paši. Nakon toga Turci su zapalili Budvu i sravnili je sa zemljom. U međuvremenu napadnuta je i Korčula, Hvar, Stari Grad, Vrboška i Jelsa. Nakon 20. kolovoza došao je red i na Kotor. O tom pohodu

sačuvan je natpis na katedrali sv. Tripuna u Kotoru. Prema nekim podacima udružene snage Pertat-paše i Ahmet-paše iznosile su oko 250 brodova. Međutim, zbog neustrašivosti Bernarda Contarinija, rektora i providura i Zakarija Salamona, providura i samih branitelja Kotora, Turci se povuku.

Turci su u to doba zauzeli cijelu sjevernu obalu Afrike, nekoliko puta poduzimali opsadu Malte, gusareći po cijelom Sredozemlju bili strah i trepet na moru. Na zahtjev Pape formirana je Sveta Liga, združene pomorske sile koje su činili brodovi kuće Habsburga (koja je vladala i Španjolskom i Austrijom), brodovlje Venecije, Genove, Malte Savoje i papinske države, s više od 209 galija, s 80.000 vojnika. Tu negdje je bila snažna i turska armada.

Tako je 7. listopada 1571. godine došlo do najveće bitke na vesla od kada je svijeta, između kršćanske Lige i moćne Turske, silni sudar dviju civilizacija.

U silnom sudaru na moru na strani Turske bilo je 25.000 poginul-

ih, 175 zapljenjenih, nasukanh i izgorjelih galija. Liga je izgubila 15 brodova. Kuriozitet je kako su se Dalmatinci i Istrani na Lepantu borili rame uz rame s Miguelom de Cervantesom Savedra, slavnim književnikom, ocem don Quihote, u bitci kod Lepanta izgubio ruku. Osam galija je bilo iz dalmatinskih primorskih gradova i otoka, koji su tada bili pod mletačkom Republikom i to s Hvara, Cresa, Krka, Raba, Zadra, Šibenika, Trogira i Kotora. Najveću žrtvu su podnijeli Kotorani i Trogirani, jer su njihove dvije galije potpuno uništene.

Savezničkim brodovljem zapovjedao je Don Juan Austrijski, a turskom armadom Muesin-saade Ali-paša, Pertat-paša i Uluz-Ali. Službu pilota na Don Juanovoj zapovjedničkoj lađi obnašao je Peraštanin Petar Stjepković-Marković. U sastavu flote Svete Lige nalazila se i galija «San Trifone», kojom je zapovjedao Jeronim Bisanti iz Kotora.

U bitki kod Lepanta se posebno istaknula čatnija od petnaest (po drugim podacima 12) peraških

zastavnika (gonfalonijera), čuvajući ratni stijeg sv. Križa «stijeg Svete Lige», koji se nalazio na lađi mletačkog dijela flote, pod zapovjedništvom Sebastijana Venijera. Preživjeli su: kapetan Niko Đurov (Đurišin), Tripo Đurov (Zorzov) Peroević, Martin Markov Davić, Mato Lovrov Danić, Krsto Andrijin Stojšić, Milo Tripov Tomić, Zuane Lučin Smilović i Marko Stijepov Pergorija.

U spomen bitke kod Lepanta, od te 1571. godine u cijelom kršćanskom svijetu, na dan kada se dogodila 7. listopada, slavi se Gospa od Ružarija, u podne zvona zvone u crkvama i moli se Zdravo Marija.

Zašto je ta pobjeda Lige kod Lepanta toliko važna?

Da je tada Saveznička mornarica pobijedena na Sredozemlju više ne bi bilo nikakve flote koja bi se mogla suprotstaviti Turskoj. Turci bi postali gospodari Sredozemlja, a tijekom povijesti na obalama Sredozemlja bio bi potpuno drugačiji. **Tripo Schubert**

Spomen ploča u Grčkoj

Od petnaest tisuća poginulih na strani Svete Lige najmanje tri tisuće, odnosno svaki peti poginuli, bio je Hrvat iz Dalmacije, Istre ili Boke kotorske. O tome na licu mjesta gdje se bitka dogodila nema ni traga.

Spomen obilježja u gradu Nafaktos, gradiću na izlazu Korintskog kanala prema Patri, najvećoj grčkoj luci, su postavili Španjolska, Venecija i grad Regesburg (svom sugrađaninu Don Juanu Austrijskom), ali nigdje nema spomena na izginule s Istočne obale Jadrana. Hrvatska je već pokrenula inicijativu preko veleposlanstva Grčke u Zagrebu i hrvatskog veleposlanstva u Grčkoj i spomen ploča će uskoro biti postavljena.

...u Kotoru

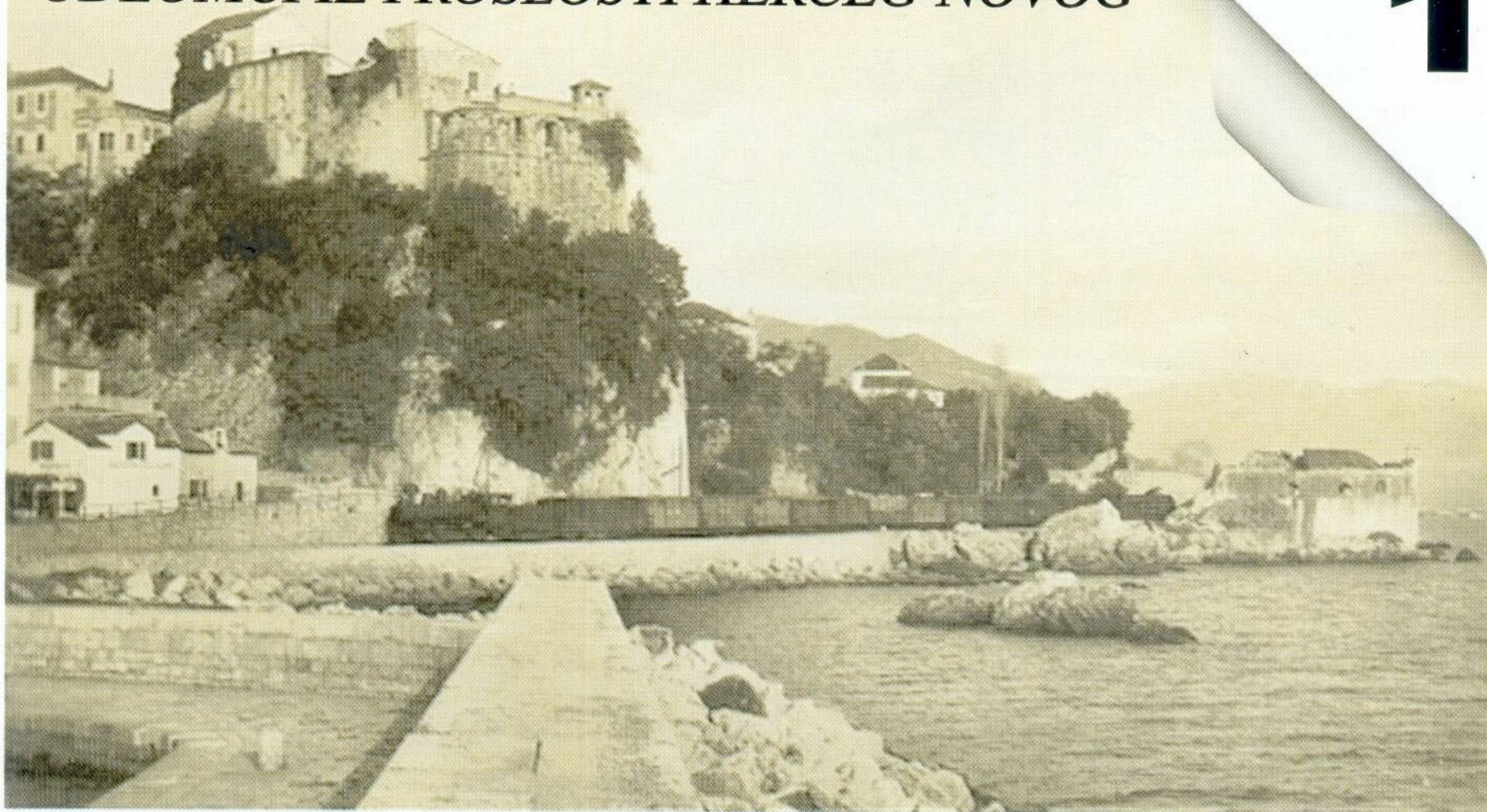
Hrvati Boke Kotorske (Perasta, Kotor, Prčanja i Dobrote) borili su se u sastavu kršćanske Svete Lige. Među njima je bila i galija «San Trifone» iz Kotora, sa 175 članova posade, kojom je zapovjedao Jeronim Bisanti i koji su junak borom odigrali presudnu ulogu u uništenju turske armade. Međutim, u tom okršaju galija je potopljena i čitava posada je izginula. Frapantna je činjenica kako vrlo malo ljudi danas na istočnoj obali Jadrana zna tko su bili junaci Lepanta. Inicijativa dr. Tončija Tadića o postavljanju spomen obilježja u Kotoru poginulim Hrvatima će se realizirati od strane Hrvatskog građanskog društva Crne Gore Kotor za vrijeme Tripundanske fešte u veljači.

...u Baru

Šesti kolovoz 1571. godine je datum koji predstavlja prekretnicu, kako u životu barskog nadbiskupa Ivana Bruna, tako i čitavog Bara. Toga dana mletački providur Glavanni Guidoccioni, nakon pada Ulcinja, predaje ključeve grada Bara bez borbe Ahmet-paši. Nadbiskup Ivan Bruno je pokazao veliko junaštvo i domoljublje tražeći i moleći mletačke službenike neka se Bar brani, jer su pod sobom imali 800 vojnika, ali uzalud. Turci zarobljavaju svih 800 vojnika i samog nadbiskupa i ukrcavaju ih kao roblje dneka veslaju na sultanovim galijama, koje su sudjelovale u lepanskoj bici. Turci su nadbiskupa nakon poraza pogubili, odsjekavši mu glavu.

Barska podružnica HGDCG će poduzeti inicijativu neka se nadbiskupu Ivanu Brunu, mučeniku i velikom domoljubu, postavi spomen obilježje.

Grad bosanskih vladara

Grad čije područje drevne tragove naseljenosti nalazi u kasnoj antici, utemeljio je bosanski kralj Stjepan Tvrtko I. (ban 1353.-1377; kralj 1377-1391.) godine 1382. u tadašnjoj župi Dračevici, s ciljem uspostavljanja snažne luke i trgovačkog središta koji bi njegovu državu oslobodili zavisnosti o Dubrovniku. Odlomak iz Tvrtkove povelje, datirane na 2. XII. 1382. to nam zorno potvrđuje: *“... obrete kraljevstvo mi v primori v župi Dračevičkoj misto podobno na szidanije grada i togda prizvah na pomoć gospoda Boga i svetoga i velikago mučenika arhidijakona Stifana,... i v ime jego szdah grad na rečenem miste, i narekoh ime jemu sveti Stifan, i tuzi biše reklo kraljevstvo mi postaviti slanicu i da budet trg soli prodavanija...”*

Grad je isprva – prema Tvrtkovu svecu-zaštitniku – imao naziv *Sveti Stjepan*, ali to ime (za razliku od

Herceg-Novi je grad za koji već i panoramskim uvidom u povijesnu građu i znanstvenu literaturu bez nedoumica možemo kazati kako je – u usporedbi s drugim bokeljskim naseljima – imao iznimno burnu, svekolikim drastičnim mijenama ispunjenu povijest

dodatnog imena *Novi*) nije u budućnosti saživjelo. Iako su Dubrovčani, nizom uhodanih diplomatskih pritisaka na bosanske vladare i vlastelu, vrlo brzo uspjeli spriječiti zamišljenu gospodarsku ulogu novoga grada, njegov je povoljan zemljopisni smještaj i potrebitost za gospodarski ne odveć snažnu i samostalnu bosansku državu, doprinio da grad vrlo brzo gospodarski ojača.

S vremenom se novi bosanski grad napučio žiteljstvom, postao stječistem trgovaca i poduzetnika iz šire regije, a trgovina solju kao naj-

važnija gospodarska grana i kasnije uspostavljena obrtnička djelatnost davali su jamstvo da grad očekuje prosperitetan razvoj. Grad koji se u srednjem vijeku nazivao *Castelnuovo*, *Castro nuovo* i *Novi*, nakon smrti utemeljitelja Stjepana Tvrtka (1391.), dospjeva u posjed moćnog vojvode Sandalja Hranića. U njegovo je doba u gradu obnovljena trgovina solju i drugih proizvoda (olovo, vosak), čime se izravno konkuriralo Dubrovačkoj Republici.

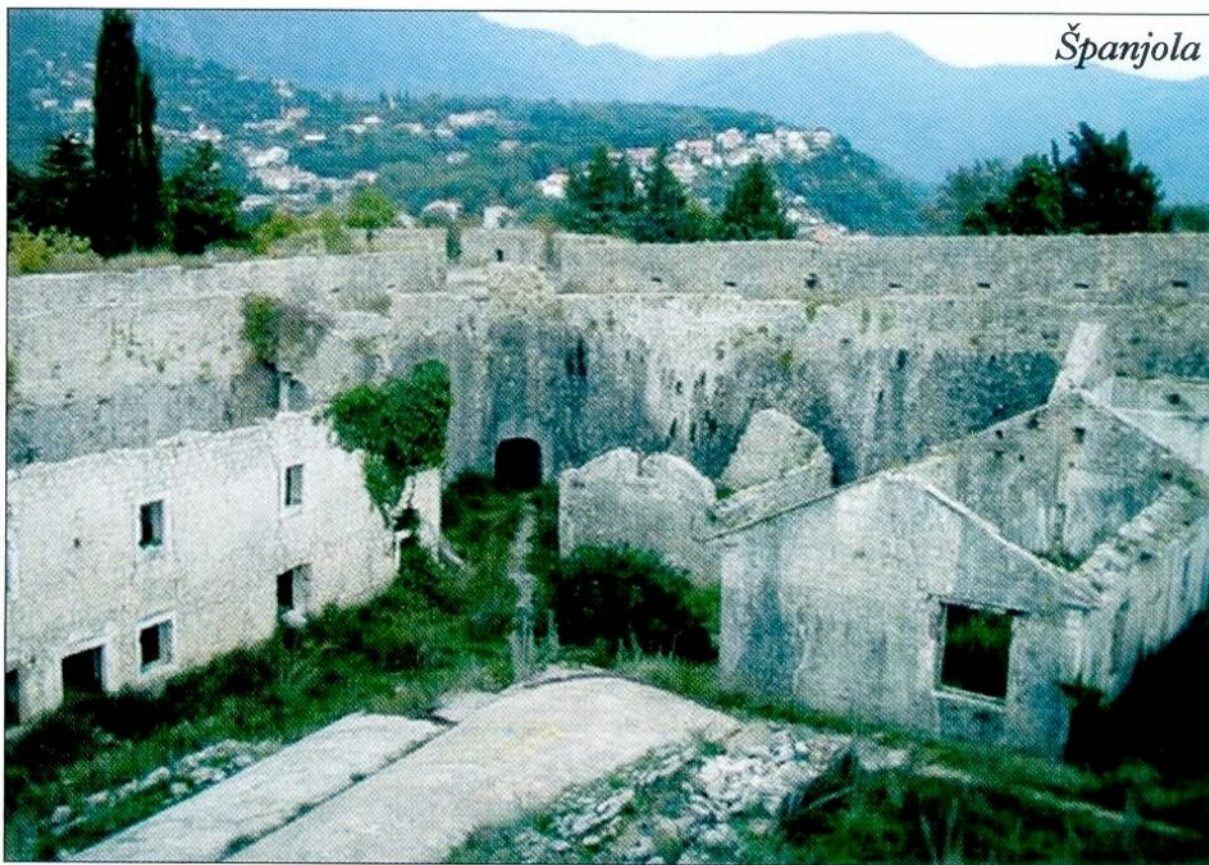
Od 1436. gradom gospodari moćni herceg Stjepan Vukčić Kosača (sin Sandaljeva mlađega brata Vuk-

ca), po kojemu je (odnosno njegovu naslovu hercega) grad dobio današnje ime. Uspostavljanjem starih solana, otvaranjem manufakture sukna (1448. godine) i odupiranjem pritiscima suparničkih gradova Dubrovnika i Kotora, Kosača je krenuo u dugoročno osmišljavanje gospodarskoga razvoja svoga grada.

U hercegovo doba grad se razvija u važno trgovačko središte ovoga dijela Jadrana, u njemu djeluje i admiral luke, a čini se da je ondje tada podignuto i manje brodogradilište za izradbu i popravak plovila. Tijekom XV. stoljeća u Herceg-Novome djeluju i franjevci Bosanske vikarije, čija će djelatnost na tom području imati važnu ulogu za očuvanje Katoličke vjere tamošnjega žiteljstva.

Smrt moćnog hercega Stjepana 1466. godine u gradu njegova imena, sukobi interesa na nemirnome bosansko-humskom području u predvečerje konačnoga pada pod osmanlijsku vlast, spriječili su da Herceg-Novi izraste u moćan gospodarski, ali i politički i kulturni centar humske zemlje. Neumitnost povijesnih okolnosti sustigla je Herceg-Novi 1482. godine, kada – zajedno sa ostatkom “hercegovne zemlje”, dospjeva pod vlast Osmanlija te uz kasnije stečeni Ulcinj (1571.) postaje njihovo glavno vojno-pomorsko uporište na ovome dijelu Jadrana. Grad se ojačava novim utverdama (Kanli-kula) i dodatnim vojnim posadama. Kao jedna od posljedica nesigurnosti obitavanja na ovom prostoru, kao i konačnoga osmanlijskoga zauzeća 1482. godine, jest i pojačano iseljavanje starosjedilačkoga, velikim dijelom katoličkoga žiteljstva grada.

Kratkotrajna nada za oslobođenje Herceg-Novog zbilja se u vrijeme mletačko-turskog rata 1538. godine, kada je grad, ponajprije pregnućima španjolske flote pod vodstvom Andrije Dorije, vraćen u kršćanski posjed (dana 12. VII. 1538.). U borbi za grad sudjelovali su i

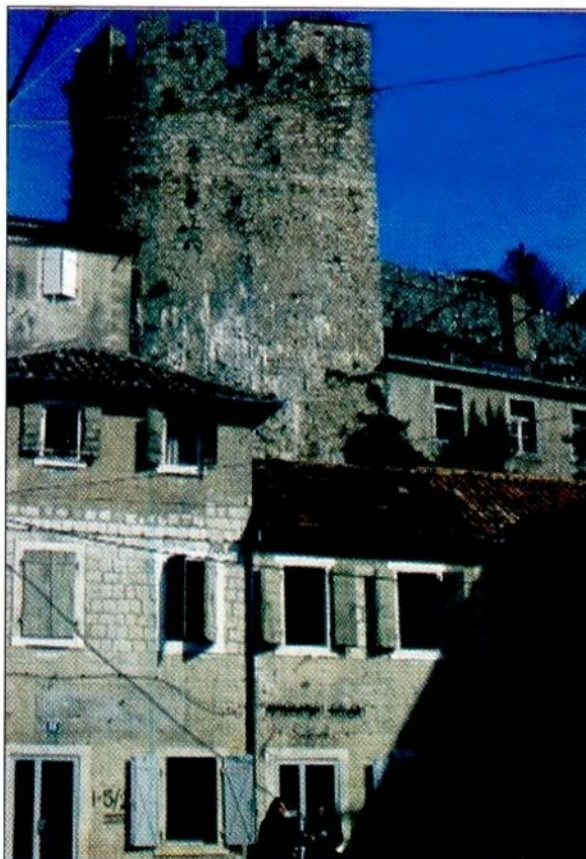

brodovi pod stijegom Mletačke Republike i Papinske države, a važan su prinos dali i ratnici iz Perasta, istaknuti sudionici brojnih bojeva diljem južnodalmatinske i bokeljske bojišnice. U spomen na njihov ratni pothvat jedan od osvojenih gradskih prolaza nosio je još dugo ime “Peraška vrata”. Vjeruje se da iz vremena španjolske uprave nad gradom potječu i temelji utvrde Španjola, dograđivane u kasnijem, mletačkom razdoblju vlasti nad

Herceg-Novim. Opsadu i kršćansko zauzimanje grada pratila je, kao što će se to i u budućnosti višestruko ponavljati, pohara susjednoga, konavoskoga područja, koje su vojne snage izvrgnule pljačkama i razaranjima.

Uprava članica Svete lige nad Herceg-Novim nije potrajala. Već u ljeto 1539. godine, koristeći odsustvo zapovjednika Dorije, sjedinjene snage hercegnovskog i albanskog paše, uz pomorsku potporu vojskovođe Hajredina Barbarosse, zajednički su, sa kopna i mora, napale Herceg-Novi. Osvajanje gradskih bedema i prodor u grad trajali su punih 25 dana i okončani su ugovorom po kojemu je malobrojnim (oko 300 vojnika) preostalim braniteljima grada dopušteno slobodno napustiti grad. Prema predaji, zadržan junaštvom branitelja, Barbarossa im je ponudio da ostanu – kao sultanovi podanici – i nadalje živjeti u tvrđavi. Nekoliko desetaka španjolskih vojnika tako je i postupilo, a među njima se značajem izdvaja jedan od zapovjednika hercegnovske utvrde u vrijeće kršćanske vlasti – kapetan Ferante Gonzaga, čija se obiteljska grobnica nalazila u novljanskoj crkvi Sv. Ane.

dr. sc. LOVORKA ČORALIĆ

Bratstvo Andrić

Don Božo Ivanov Andrić

Prema podacima iz matica rođenih i umrlih crkve Sv. Mateja u Dobroti i dragih arhivskih podataka formirano je genealoško stablo ovoga bratstva koje počinje oko 1600. godine

U početku, kao sva ostala bratstva u Dobroti, bavilo se zemljoradnjom i stočarstvom, ali već u drugoj polovini XVII st. nalazimo ih kao pomorce. U toku XVIII i XIX st. dali su 59 pomoraca i to 19 kapetana, jednog poručnika i 39 mornara. Dok su bili zemljoradnici njihove kuće su se nalazile oko crkve Svih Svetih (u naroda: Sv. Vrača) blizu brda, ali kao pomorci sagradili su čitav niz kuća u Dobroti pri moru koji se prostirao južno od crkve Sv. Mateja do bratstva Matović. Prilikom popisa kuća za vrijeme Napoleona 1808. godine imali su u Dobroti deset kuća, a prilikom austrijskog popisa 1839. god. imali su petnaest kuća (tri dvospratne, osam jednospratnih, tri prizemne i jednu u izgradnji).

Za vrijeme Napoleonove regrutacije u decembru 1810. god. iz ovoga bratstva bilo je obuhvaćeno dvanaest pomoraca. Kao i ostali pomorci u ono vrijeme bavili su se krijumčarenjem, pa tako 1749. god. nalazimo Đura Lukina Andrića gdje krijumčari brodom duvan iz Albanije. U toku XVIII st. imali su tri broda među kojima jednu tartanu, a u XIX st. osam brodova i to: dva barka, dva brigantina i četiri pjelega. Na moru ih je stradalo šestorica i to na razne načine.

Ilija Matov Andrić, mornar, poginuo je u sukobu tartane Ivanovića i Hadži Ibrahima u pirejskoj luci 1756. god. Što se tiče ovoga mornara u Dobroti se sačuvala tradicija kod Ivanovića o njegovoj tobožnjoj izdaji prije početka boja. Uoči polaska Ivanovićeve tartane prema Grčkoj mladi Ilija Andrić zakasnio je na brod radi sastanka sa svojom draganom sa kojom je bio skoro vjeren. Radi toga došlo je do teških riječi, uvreda i oružja između njega i kap. Marka Ivanovića, ali je posada po jednom starom običaju u Dobroti, bacila drače među zavađene i oni su iznad njih pružili ruke pomirenja, ali je crv sumnje ipak ostao da se Ilija mogao osvetiti za uvrede kap. Marku. Kada su stigli u Pirej i obavljali svoj trgovački posao niko nije slutio da je Hadži Ibrahim, koji je tražio priliku da se osveti Ivanovićima za raniji poraz pirata kod Patrasa 1751. god. mogao biti obaviješten o njihovom dolasku u Pirej, pa je sumnja pala na Andrića. Kako se približavao veliki šambek Hadži Ibrahima, to su Dobročani u luci nasukali tartanu i vezali je za jednu maslinu radi eventualnog bježanja na kopno pred deseterostruko jačim neprijateljem. Međutim, u toku borbe Ilija je prekinuo sjekirom konop sa kojim je tartana bila vezana i tako dokazao

Kapetan Anton Matov Andrić

da je potpuno nevin i lojalan zajedničkoj borbi protiv pirata i na koncu u borbi i poginuo.

U drugom sukobu sa piratima u vodama Krita 1826. god. poginuli sa na tartani kap. Joza Filipova Dab-inovića, Luka Matov i Anton Lukin Andrić. Mato Lukin, mornar, utopio se kod Odese 1816. god. Marko Lukin, kapetan, utopio se kod Bara 1747. god. dok je Ivan Filipov umro u Oranu od kolere 1849. god.

MATO BOŽOV ANDRIĆ (1706-1786) pom. kap.

Polovinom XVIII st. bio je vlasnik tartane i načelnik Dobrotske općine. Prema knjizi blagajne crkve Sv. Mateja bio je najjači pomorski privrednik u bratstvu Andrića, pa je u prvoj polovini XVIII st. uplatio u crkvenu blagajnu, na ime svojih trgovačkih putovanja iznos od 3306 lira. Istoj crkvi poklonio je srebrni svijećnjak veličine 73 cm i dva druga od 28 cm sa njegovim inicijalima. Na njegovoj kući u Dobroti (sada vlasništvo Zorana Radimira) nalazi se grb njegove obitelji sa njegovim inicijalima M. N. A. (Matteo Natale Andrić).

FILIP IVANOV ANDRIĆ (1785-1841) pom. kap.

Bio je vlasnik brigantina "Vidile" dva pj-elega "Favorito" i "Đove" kojemu je odmah poslije nabavke 1836. god. promijenio ime u "Valorozo Dobročano", a 1838. god. prodao ga je turskom državljaninu u Skadru za 1300 forinti.

MARKO ANDRIJIN ANDRIĆ pom. kap. rođen 1821. god. Najjači brodovlasnik ovoga bratstva u XIX st. Bio je suvlasnik tri barka "Anđelike" "Novi Klas" "Perolukov" i brigantina "Cvijetnidan" u zajednici sa Tripkovićima i Marovićima. Od 1870. god. bio je kapetan kod Austrijskog lojda u Trstu gdje je i umro. Istakao se kao dobar pomorac o čemu svjedoči jedno pismo puno zahvalnosti njemu upućeno od strane raznih osiguravajućih društava u Nap-

ulju za pohvalno držanje prilikom uspješnog prebacivanja tereta žitarica po strašnom vremenu iz rumunske luke Galac do Napulja 1859. god. U Dobroti je bio zaslužan u obnavljanju stare crkve Sv. Vrača koja se arhivski spominje 1503. god. Radi klizanja terena ranije je skinut brod crkve, pa je 1889. god. pomenuti Andrić obnovio svojim novcem apsidalnu kapelu na kojoj stoji natpis: "Crkvicu ovu na ruševinama kapel-crkve Svih Svetih podignu srpnja 1889. god. vrli domorodac kap. Marko Andrić."

Služila je kao groblje dobrotskih bratstava: Andrića, Dabčevića, Janoševića, Klačevića, Matovića i Miloševića, pa su ova bratstva u vezi sa ovom crkvom slavila svoje krsno ime "Vračevdan" 1. novembra.

BOŽO IVANOV ANDRIĆ (1779-1838) župnik Sv. Mateja u Dobroti. Njemu treba zahvaliti što je Dobrota došla u posjed dragocjene relikvije Krvi Kristove. Bilo je to 1814. god. kada se Andrić našao u Veneciji i slučajno doznao da crkva "Dei Frari" u Veneciji iz nužde prodaje ovu Relikviju. On je odmah zamolio kap. Antona Božova Radimira iz Dobrote, jednoga od najvećih pomorskih privrednika Boke u to vrijeme, da otkupi ovu

Relikviju za Dobrotu. Kap. Radimir se rado odazvao i poslao je 500 mletačkih cekina koliko je koštala Relikvija i svoj brod sa kojim je Relikvija prevezena u Dobrotu. Na portretu don Boža A. u gornjem desnom uglu vidi se grb Andrića sa inicijalima F. A. (Filip Andrić) brat don Boža o kome smo već pisali.

ANTON MATOV ANDRIĆ (1903-1981) pom. kap. U nemogućnosti da nađe zaposlenje na moru stupio je kod Rečnog brodarstva u Beogradu 1924. u svojstvu mornara. Ispit kapetana je položio 1937. god. jer je u međuvremenu prekidao radni odnos radi bolesti. Od jula 1938. god. unapređen je za drugog kapetana, i od 1941. god. radio je u Direkciji rečne plovidbe.

Poslije rata penzionisan je, umro je u Dobroti kao posljednji muški član nekada velikog bratstva Andrića. Njegova kćerka Marija udata Matković živi danas u Dobroti sa svojom obitelji.

Jedna od kulturnih karakteristika Dobrote je ženska dobrotška nošnja, koja je prema predanju donesena iz Španije ili Italije u XVI st. U njoj su se vjenčavale dobrotške nevjeste sve do polovine XIX st. Posljednja Dobročanka koja se u njoj vjenčala bila je Ana Filipova Andrić 1849. god. kćerka pomenutog kap. Filipa. Otada nošnja je sve više iščezavala iz Dobrote i to uglavnom prodajom.

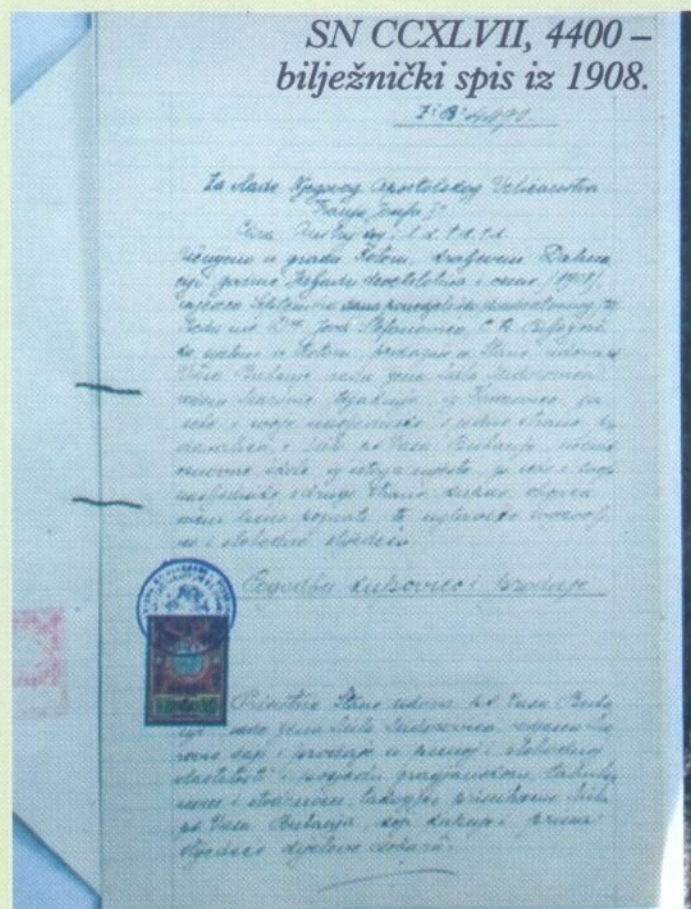
Antun Tomić

Grb obitelji
Andrić

IZ KOTORSKOG ARHIVA:

Još neki detalji o instituciji notarijata u Kotoru

Notari na određeno vrijeme

Kako se 2007. godine u Crnoj Gori ponovno uvodi institucija Javnog bilježnika (Notara), htjeli smo i u ovom broju Glasnika još nešto reći o historijatu ove institucije.

Institucija notara, kao osobe zadužene za sastavljanje i čuvanje isprava, datira još iz rimskog doba, premda je u srednjem vijeku postigao oblik koji nalazimo i u Kotoru na početku 13. stoljeća.

Institucija notara je u Hrvatskoj i Slavoniji uvedena zakonom iz 1855. godine i to pod nazivom «Javni bilježnik, javno bilježništvo».

U Kraljevini Jugoslaviji, ova institucija je uvedena tek 1. 09. 1930. godine Zakonom o javnim bilježnicima (notarima). Poslije Drugog svjetskog rata ukinuti su bilježnici a njihovu ulogu su preuzeli osnovni sudovi.

Kako je u Italiji i svim dalmatinskim gradovima, u početku notar bio svećeno lice, tako je i prvi poznati notar u Kotoru 1200. godine bio svećenik Junius presbiter.

Budući da svećena lica nisu polagala zakletvu i nisu mogla svjedočiti pred sudom, to im se na osnovu Statuta grada Kotora - poglavlje 295, oduzima pravo bavljenja notarijatom. Pošto u Statutu nije utvrđen postupak biranja notara, pretpostavlja se da ga je za vrijeme Mletačke republike biralo Veliko vijeće na prijedlog Malog vijeća. Notar je službu obavljao na određeno vrijeme, po ugovoru, a mogao je biti ponovno postavljan. Njegove dužnosti su bile jasno precizirane. On je prisustvovao sjednicama vijeća, vodio zapisnike i sastavljao akta (testamente, tužbe, žalbe itd.). Notar je bio dužan voditi „catasticum“, javnu knjigu u koju su se unosili prijepisi svih dokumenata, iz kojih se poslije, po posebnoj proceduri mogao izdati duplikat (poglavlje Statuta 294). Jezik je bio latinski, pisan gotskom kurzivnom latinicom, a tek od 16. stoljeća talijanski.

Poslije pada Mletačke republike, Austrija je obično na novim teri-

torijima zadržavala nađeno stanje i postepeno uvodila nove zakone. Od notarskih spisa za vrijeme I austrijske, zatim ruske, te francuske vladavine sačuvane su samo knjige «Libro Notifiche Crediti» 1795-1810. Privremena uredba za Dalmaciju koja se odnosi na rad notara/bilježnika je donijeta Odlukom Vrhovnog suda pravde od 24. prosinca 1824. godine i bila na snazi u skoro neizmijenjenom obliku sve do 1930. godine.

Slijedi prijepis i prijevod prva tri paragrafa spomenute uredbe:

«§ 1.

Sono conservati provvisoriamente e sino a tanto che non piacere altrimenti di disporre a SUA MAESTA' Imepriale Reale i Notaj della Provincia della Dalmazia che hanno attualmente titolo legittimo di esercitare la professione notarile e che la esercino effettivamente.

§ 2.

Essi esercitano il Notariato in tutto il discreto della giurisdizione civile dei Tribunali colle-

judicij ipsorum Iudicum subsequendum, non comparuerit coram eis pro Iustitia postulanda, talis carta, vel cartæ præsentationis sint irritæ, & inanes, & nullius valoris.

De carta securitatis inuenta post placitum. Cap. CCXCIII.

Volumus, & ordinamus quod si quis creditor per rationem positus fuerit pro debito suo in factum debitoris, vel per concordiam aliquam intrauerit, seu acceperit factum ipsius, & in posterum ille debitor inuenit cartam securitatis illius videlicet debiti, reuertatur factum illud pignorum, vel per concordiam acceptum iterum ad patronum. i. debitorem cum omnibus introitibus examinatis per Curiam, & si illud factum ipse creditor vendiderit, aut alienauerit, ipsa venditio vel alienatio non præiudicet illi debitori, cui fuit acceptum factum; Si autem ipse creditor pro ipso debito pecuniam acceperit, soluat debitori totam pecuniam, & pœnam de quinque in sex, secundum usum terre.

De caris publicis amissis, in catastico requirendis. Cap. CCXCIV.

Statuimus, vt quicumque cartam publicam de parichio seu possessione aliqua stabili, vel de securitate amiserit, si recuperare eam voluerit, querat licentiam à Iudicibus cum Consilio, vt ei catasticum concedant, Qui Iudices cum Consiliarijs, accepto prius Sacramento ab eo quod amiserit eam, & nihil de ea scit, teneantur mittere ad Episcopum, rogando, vt per Ecclesias faciat nunciari, quod sub pœna excommunicationis

tionis si quis eam inuenit restituat, & si aliquid de ipsa scit, manifestet; qua nunciacione facta, si nullo modo ipsam inuenire poterit, tunc Iudices cum Consiliarijs dicant Notario, vt respiciat in catastico, qui de verbo ad verbum cartam ipsam rescribat, nihil addens, vel minuens.

Vt Clericus non possit esse Notarius. Cap. CCXCV.

Quia diuersa genera scandali nobis oriebatur propter officium tabellionatus, quod erat in manibus clericorum, & multa iura nostra amissimus propter ipsorum arrogantiam; ideo statuimus, & ordinamus, vt nullus clericus possit esse Notarius; quod statutum proposuimus inuiolabiliter obseruari in pœna yperpetuorum quingentorum.

De ijs qui dederint potestatem alicui de carta sua. Cap. CCXCVI.

Statuimus, & ordinamus, quod quicumque postulerit aliquem cum carta aliena, habendo potestatem de ea per cartam Notarij, si per rationem acciderit, quod ipsum oporteat firmare cartam, cum sacramento teneatur eam firmare patronus primus, de quo cantat ipsa carta, & si mortuus fuerit, vxor. & si vxor non erit, filius eius. & si filium non habebit, frater eius. & si nullus ex predictis fuerit, & in carta potestatis dixerit, ille qui potestatem dedit, quod in animam meam possit iurare, ipse qui potestatem habuerit firmet eam cum iuramento.

X 2 De

Iz Statuta grada Kotora

giali e delle Preture in cui hanno la loro residenza e si uniformano al presente provvisorio regolamento in ogni sua parte sotto le pene e multe in esso comminate.

§ 3.

I Notaj sono funzionarj pubblici istituiti per ricevere gli atti e contratti, cui le parti vogliono far imprimere il carattere di autenticite inerente agli atti dell' autorite pubblica, onde assicurare la data, conservarne il deposito e rilasciarne gli estratti e le copie.»

Prijevod:

§ 1.

Privremeno su zadržani /u službi/, dok to drugačije ne bude odlučila Njegova carsko kraljevska Visost, bilježnici u pokrajini Dalmaciji koji imaju zvanično pravo da obavljaju bilježničku profesiju i koji je već obavljaju.

§ 2.

Oni obavljaju dužnost bilje-

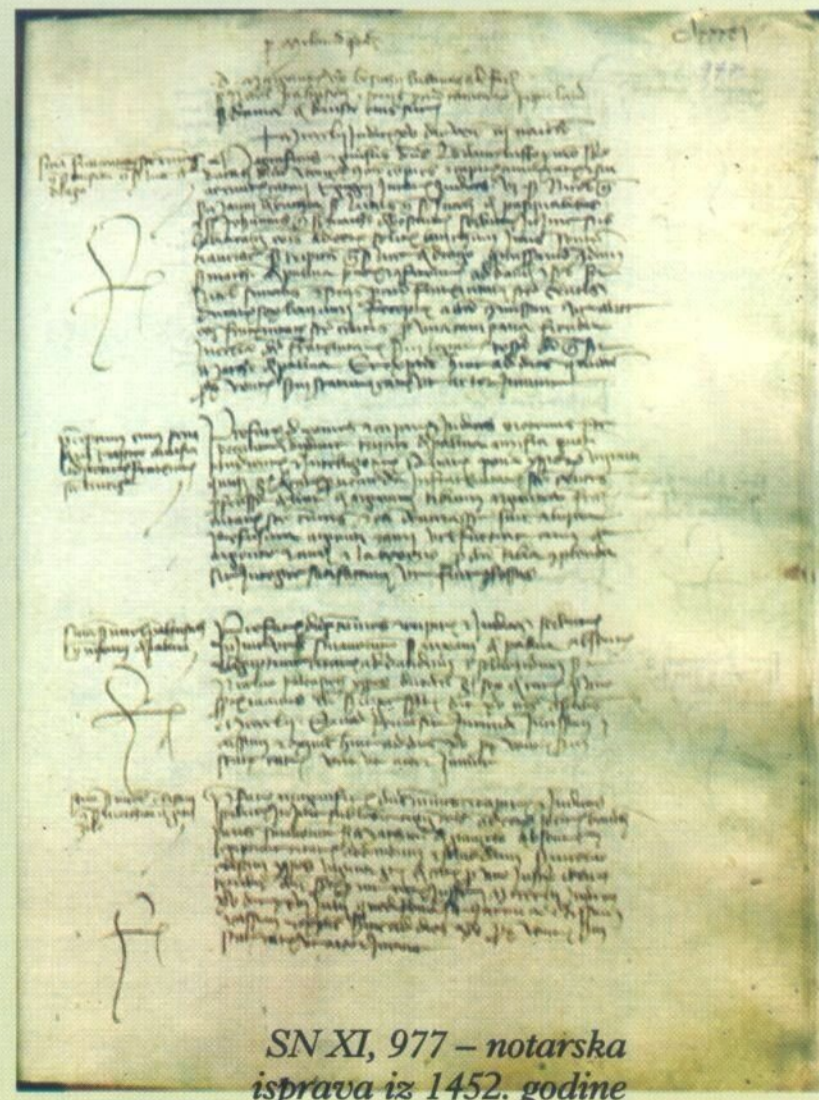
žnika u cijelom distriktu koji je u građanskoj nadležnosti kolegijalnih sudova i pretura čija su sjedišta u istom, i rade u skladu sa ovom privremenom Uredbom u svakom svom dijelu pod prijetnjom kazne i globe u njoj zapriječene.

§ 3.

Bilježnici su javni službenici ustanovljeni da primaju spise i ugovore, čije stranke žele da isti imaju autentičan karakter kao i spisi javnih vlasti, da bi time potvrdili datum sastavljanja isprava, sačuvali ih u arhivi i izdavalizvode i kopije.

Literatura: Ilija Sindik, Komunalno uređenje Kotora od druge polovine XII do početka XV stolecã, posebno izdanje SAN, Beograd 1950; Enciklopedija Leksikografskog zavoda, Zagreb 1961., tom V

Joško Katelan
Borivoj Jovanović

HRVATSKA DOPUNSKA NASTAVA U CRNOJ GORI

Učionice potpuno opremljene

Hrvatska dopunska škola u Crnoj Gori nastavlja sa radom treću godinu. I dalje smo u istim učionicama, ali one su ove godine opremljene potrebnim didaktičkim sredstvima i pomagalicama. U školama gdje rijetko možete naići na (ispravan) TV ili grafoskop, u učionici u kojoj se održava nastava hrvatske dopunske škole nalaze se TV, video, DVD, muzička linija i grafoskop. Obratila sam se TZ gradovima Hrvatske i sakupila bogatu kolekciju CD rom-a i filmova obrazovnog sadržaja, igranih i animiranih filmova hrvatske produkcije. Od ove godine najveća novina je prijenosno računalo i projektor. Čitanke i udžbenici raznobojnih ilustriranih stranica oduševljavaju učenike od prvog razreda osnovne do četvrtog srednje. „Pogledaj koliko fotografija ima ovaj udžbenik iz povijesti!“, „Naše knjige izgledaju kao da ih je netko fotokopirao!, samo su neki od komentara 70-ak učenika koji pohađaju HDŠ u Kotoru i Tivtu.

Maja Širola

Šetnja Stradunom

Većina učenika, iako sat vremena udaljena od Hrvatske i još 30-ak minuta od Dubrovnika, nije imala priliku prošetati Stradunom. Razlog tome su financijske prilike (ili bolje reći- neprilike), njihovih obitelji. U želji da se takva situacija promjeni, a u suradnji sa jednom super-mamom Božicom, organizirala sam jednodnevni izlet. Treći voditelj je bio jedan tata.

Koliko je bilo potrebno dokumentata, potvrda, ovjera na sudu i općini, uvjerila sam se u mjesec dana organizacije izleta. Učinilo mi se kao da putujemo u Kinu, a ne u Dubrovnik, sat i pol udaljen od Tivta.

U subotu, 18.11. bili smo na putu. Dan nam je uljepšalo sunce i nebo bez i jednog oblaka. Na graničnom prijelazu svi su nas očekivali, jer je generalni konzul RH u Kotoru Ivan Škarić obavijestio i crnogorsko i hrvatsko ministarstvo unutarnjih poslova. Poželjeli su

nam da se lijepo provedemo i uskoro smo stigli u Dubrovnik.

Na ulazu u grad dočekala nas je gđa. Mira koja nas je vodila Dubrovnikom. Knežev dvor, akvarij, samostan Male braće i najstarija apoteka, Stradun samo su neka od mjesta koja su učenici posjetili i vidjeli. Bogata povijest tog srednjovjekovnog grada u pričama gđe. Mire zainteresirala je učenike. Nešto su znali, nešto su novo

naučili, ali ljepotom Dubrovnika bili su očarani. Nakon nekoliko sati razgledavanja kulturno povijesnih znamenitosti, djeca su provela slobodno.

Na povratku, učenici su oduševljeno podijelili dojmove izleta sa voditeljima, a u autobusu se do povratka u Boku čula pjesma, uz nezaobilazno pitanje: „Nastavnice, hoćemo li na još neki izlet u Hrvatsku ove godine?“

Osmjesi u Dječjem domu Mladost

Bijela. Primorsko mjesto u kojemu se nalazi dječji dom "Mladost", jedini u Crnoj Gori sa 200-tinjak štićenika. Povodom Dana prava djeteta učenici hrvatske dopunske škole posjetili su mališane i razveselili ih lutkarskim igrom i igračkama.

Najmlađa grupa učenika od 1. do 4. razreda, vrijedno su, nakon nastave Hrvatskog jezika i kulture, pripremali lutkarski igrokaz, prema predlošku Ane Kraljević „Najljepše more“. Učenici su izrad-

ili jata ribica, rakova, dupina i morskih konjica, a od plavog krep – papira nastalo je valovito Jadransko more. Bogati svijet podmorja uskoro je šarenim bojama oživio more, a učenici su maštom i igrom udahnuili život morskim bićima. Tata Emil Nikolić pomogao je u izradi drvenih letvica na kojima su ponosno stajale raznobojne ribice. Veseli, dobro uvježbani i sa mnogo darova za nove prijatelje, krenuli smo u Bijelu. Sve bi to bilo teško izvedivo da se mame Kornelija Sindik i Božica Vuksanović nisu ponudile da prevezu, zajedno sa mnom, 15 učenika u Bijelu.

U dječjem domu dočekala nas je gđa. Slavica Ilić, srdačna i nasmijana kao i ostalo osoblje. No, najviše su se obradovali mališani. Nestrljivi i znatiželjni jedva su doče-

kali da pogledaju što su mali lutkari iz HDŠ pripremili za njih. Jadransko more u velikoj dvorani privuklo je pažnju djece i zavladao je tišina. Ribice su pričale, skakutale čudile se i veselile, a na kraju i zapjevale. „Super!“ i glasan pljesak bili su nagrada za više-mjesečni trud i entuzijazam učenika. Nakon predstave, učenici su podijelili darove i družili se sa mališanima uz glazbu. Pozdravili smo se uz obećanje da ćemo druženje ponoviti i krenuli u Tivat.

Udaljenost od obitelji, prijatelja, Rijeke i svakodnevnih problema učinili su mi se neznatni, beznačajni nakon susreta sa tom hrabrom djecom koja se od najranijih godina suočavaju sa težinom života i na čijim je licima osmijeh usprkos svemu.

Split Ship Management

Prepustite nama Vaše kormilo

Full/Part Shipmanagement for Ships & MegaYachts
Full/Part Crew Management and Crew Supply
Technical Supervision – Newbuild & Drydock Supervision
Pre-purchase & Condition Surveys – Vessel/Yacht Valuations
Ships Agency - Stores & Spare Parts Provision to Ships/Yachts
Commercial Management - Vessel/Cargo Brokerage
Professional Training for Seafarers & Yachting
IATA Travel Agency for Flights & Tourism

Head Office - SSM House
Boktuljin put, 21000 Split
Tel + 385 21 558 558
Fax + 385 21 558 555
e-mail ssm@ssm.htnet.hr
websites www.ssm.hr
www.ssmtravel.com

SPLIT ROTTERDAM WASHINGTON MONTREAL SINGAPORE AUCKLAND PUSAN

Priobalni dio naselja

*Prostor naselja Muo u povijesnom smislu
nedjeljiv od prošlosti grada Kotora*

Staro sjedište kotorske vlastele

**Put izgrađen početkom
20. stoljeća fizički
podijelio cjelinu naselja
formiranog od niza
kuća s pontama i
mandračima na dva
odvojena dijela čime je
poremećena izvorna
urbanistička matrica**

Naselje Muo je smješteno naspram Kotora, u priobalnom dijelu jugoistočne strane brda Vrmac. Zahvaća prostor od sjeverne granice Škaljara do uvale Pavlovića, koja razdvaja Muo i Glavate (Prčanj). Duž obale razvilo se današnje naselje u okviru kojeg su dvije zasebne cjeline pod nazivom Peluzica i Muo.

Postoji više teorija o značenju koje u sebi sadrži neobični naziv naselja. Jednu od njih iznio je prof. **Cjelimir Stanić** koji smatra kako je ime naselja proizašlo od riječi »mulj«. Potvrdu takve pretpostavke nalazi u nazivu za stanovnike naselja »Muljanin« i »Muljanica« kao i u značenju riječi Peluzica koja je izvedena od grčke riječi za mulj.

Vjerodostojnost teorije može naći svoju potvrdu u činjenici što je tlo na obali južnog dijela Kotorskog zaljeva veoma muljevito.

Izgled naselja u prvim decenijama 20.vijeka

Prostor na kome se danas nalazi naselje Muo u povijesnom smislu nedjeljiv je od prošlosti grada Kotora naspram kojeg se nalazi. Prirodni uvjeti odredili su njegovu povijesnu sudbinu koja se ogleda i u najstarijim poznatim tragovima arhitektonske baštine.

Starija crkva sv. Kuzme i Damjana iz 1261. godine, sagrađena u vrijeme Uroša I, pripadala je kotorskim svećenicima što bi moglo govoriti kako je teren na kojem se crkva nalazi pripadao kotorskoj biskupiji. U to vrijeme na biskupskoj stolici u Kotoru nalazi se biskup Marko, brat Dobre koja je, prema sačuvanom ktorskom natpisu, zajedno sa svojim mužem Pavlom Bari, 1263 g. sagrađila romaničku crkvu sv. Pavla u Kotoru.

Obradiva imanja na padinama Vrmca jedan su od značajnih osnova ekonomije feudalnog doba Kotora. Mletačko razdoblje koji je podrazumijevao razvoj pomorstva i koji se odražava na šire područje grada utjecao je na privredni razvoj i ovog naselja koje se krajem 17. i u 18. stoljeća orijentira

na pomorstvo. Ekonomska snaga stanovništva ogleda se u obnovi crkve sv. Kuzme i Damjana 1788. godine i u gradnji niza prostranih kamenih kuća na obali.

Da su se na pitomim stranama brda Vrmca u srednjem vijeku nalazila imanja najistaknutijih obitelji kotorske vlastele potvrdu pruža i crkva sv. Pavla iz 1566. godine. Crkva, danas u ruševinama, nalazi se južno od crkve sv. Kuzme i Damjana i na nešto nižoj izohipsi, a njezini ostaci u vidu zidova visine približno 1,5 m nalaze se iznad kuća koje su pripadale obitelji kapetana Toma Radulovića. Crkva sv. Pavla je obiteljska kapela poznate plemićke obitelji Vrakjen iz Kotora.

Nad ulazom crkve stajala je do 1912. godine ploča s natpisom koju je Stijepo Vukašinović, župnik Mula, prenio u sakristiju crkve Blaženog Gracije gdje i sada stoji uzidana na istočnom zidu.

Natpis glasi: **DEO AC DIVO PAVLO INSTHAURAVIT HOC TENPLUM SVAE FAMILIAE DOMINICUS VRACEN CHANONICUS CATARENSIS FIUS**

DEMO MDLVI (Bogu i sv. Pavlu obnovio je ovaj hram za svoju obitelj Dominik Vrakjen kotorski kanonik sin Demo 1556)

Crkva sv. Pavla je pravokutna građevina približnih dimenzija 4,5 x 6,5 m s apsidom čija je unutrašnjost polukružnog, a vanjski izgled pravokutnog oblika. Sudeći po položaju građevine okružene terasastim imanjima može se pretpostaviti da se crkva sv. Pavla nalazila na posjedu na kojemu su se pored kapele nalazile i druge zgrade obitelji Vrakjen.

Pretpostavku je potrebno provjeriti putem arhitektonskih istraživanja, kao i istraživanjem pisanih izvora.

Sudeći po likovnim predstavama koje potječu iz druge polovine 19. stoljeća naselje sa nizovima i ansamblima kuća na obali, obradivim parcelama u podnožju Vrmca i crkvama sv. Kuzme i Damjana i Blaženog Gracije na istaknutim položajima, dobiva svoj zaokruženi izgled.

Tek su početkom 20. stoljeća nastupile promjene u izgledu naselja Muo. Najveća od njih je

gradnja priobalnog puta. Put je fizički podijelio cjelinu naselja formiranog od niza kuća s pontama i mandračima na dva odvojena dijela čime je poremećena izvorna urbanistička matrica. Kuće su ostale bez svog prirodnog izlaza na more, a kolni promet kao element urbanog i suvremenog narušio je njihovu intimu ulazeći u prostor nekadašnjih zasebnih popločanih dvorišta, lučica za barke i zelenilom oplemenjenih ponti na obali. Izgradnjom priobalnog puta kuće su postale dio uličnog fronta.

Suvremeno doba se u razvoju naselja odražava kroz popunjavanje slobodnih prostora gradnjom suvremenih kuća za stanovanje i dogradnju suvremenih aneksa na zadnjoj strani postojećih zgrada, kao u i težnji da se naslijeđenom urbanizmu kojeg karakterizira sklad izgrađenog i neizgrađenog prostora nametnu voluminozne, velike i brojnim otvorima rastvorene zgrade koje gutaju prostor i narušavaju tradicionalne modele stanovanja i njihove neprevladane vrijednosti.

Zorica Čubrović

*Crkva Pomoćnice kršćana
Blaženog Gracije*

99.0 MHz

95.3 MHz

RADIO

KOTOR

www.radiokotor.com

Zašto odabrati propan-butan plin u malim spremnicima?

MALI SPREMNIK ODGOVOR NA SVE VAŠE POTREBE

Mali spremnik i propan-butan plin su kvalitetno rješenje za obiteljsku kuću, stambenu zgradu, restoran, hotel, obrt, malu industriju i poljoprivredu.

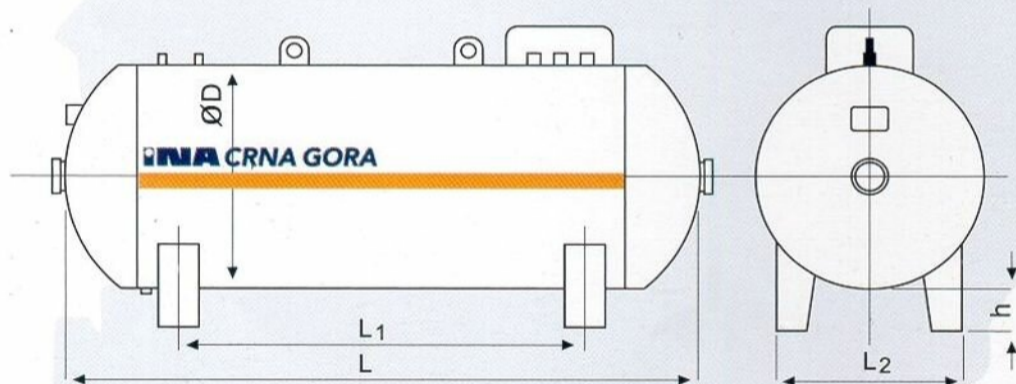
1 kg PROPAN-BUTAN plina zamjenjuje:

3-6 kg drva

1,5-2 kg ugljena

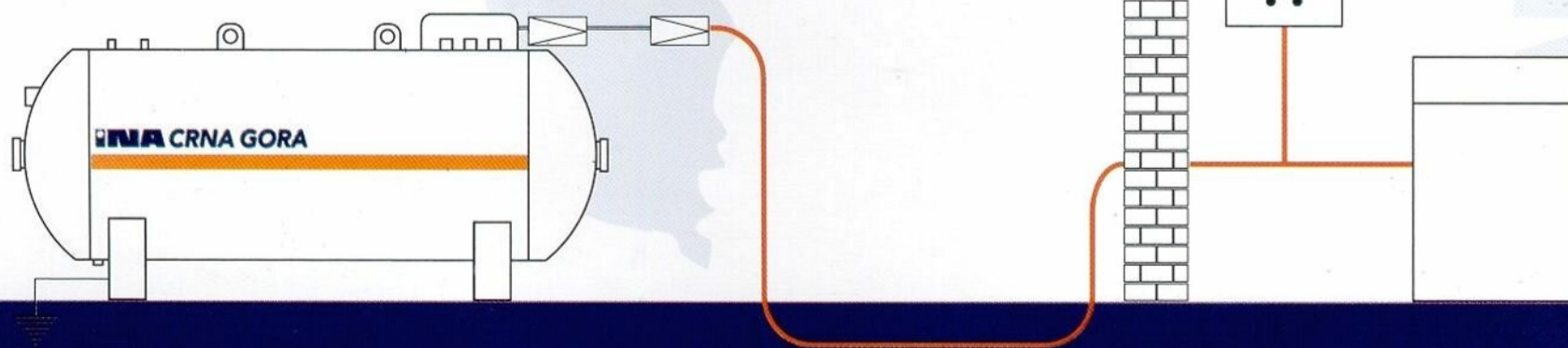
1,12l loživog ulja

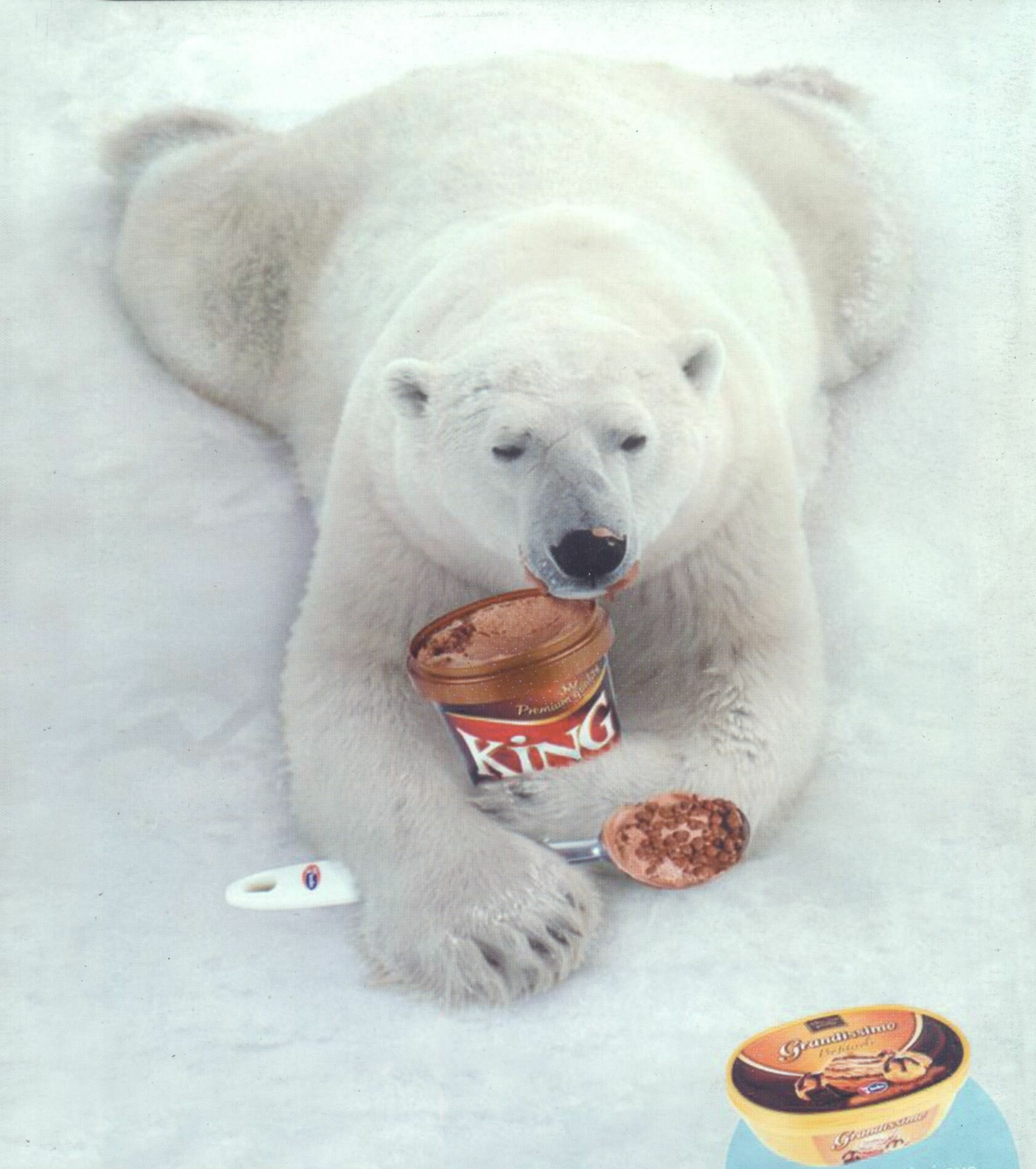
12,8 kW električne energije

zapre- mnina (lit.)	ØD (mm)	L (mm)	L ₁ (mm)	L ₂ (mm)	h min. (mm)
1000	800	2190	1400	700	100
1800	1000	2476	1500	750	100
2700	1250	2480	1550	850	100
4850	1250	4300	2000	950	100

- praktičnost upotrebe
- ekonomičnost
- prilagodljivost svim konfiguracijama tla
- estetsko uklapanje u okoliš

**VOLIM ZIMU,
VOLIM SLADOLED!**

www.ledo.hr

Preпустите se i vi ove
zime slatkom uživanju
u različitim okusima
obiteljskih sladoleda.